

Fondator:

Mitropolitul
ANDREI
ŞAGUNA

1853

Băneşcu Lidia
Str. L. Rebreanu 14
Sibiu

Telegraful Român

FOAIE EDITATĂ DE ARHIEPISCOPIA ORTODOXĂ ROMÂNĂ A SIBIULUI

POSTA ROMÂNĂ

SIBIU

Serviciu financiar

mai ușor mai sigur mai sigur

Anul 150

SIBIU

15 noiembrie
și
1 decembrie

Nr. 43-46

2002

„Feriți cei milostivi“

Am intrat cu ajutorul lui Dumnezeu în urmă cu trei săptămâni în sfântul Post al Nașterii Domnului sau al Crăciunului, perioadă de pregătire sufletească dar și trupească întru întâmpinarea venirii în lume „la plinirea vremii“ (Gal. 4, 4), a Mântuitorului nostru Iisus Hristos, Mesia cel din veac dorit.

Astăzi, prăznuim împreună cu întreaga Biserică Creștină pomenirea unuia dintre sfinții cei mai iubiți de poporul credincios, Sf. Nicolae, arhiepiscopul de la Mira Lichiei, făcătorul de minuni.

Icoana lui e la loc de cinste în orice biserică ortodoxă precum și în casele credincioșilor care-i cinstesc cu evlavie chipul lui plin de bunătate.

Dragostea deosebită de care se bucură în rândul credincioșilor, începând de la copii și până la cei vârstnici, Sf. Ierarh Nicolae, se explică prin faptul că virtuțile care au împodobit sufletul său: smerenia, blândețea și bunătatea, sunt pildă de urmat de către toți cei care se nevoiesc pe drumul mântuirii și al dobândirii vieții veșnice. Sf. Ierarh Nicolae a rămas peste veacuri ca o pildă de credință, de dragoste și de bunătate, mai ales pentru cei aflați în încercări, în suferințe, în lipsuri și în nevoi. Așa cum îl arată troparul său, Sf. Nicolae a fost întâi de toate „indreptător credinței și chip blândetelor“, prin aceea că el n-a predicat numai cu cuvântul ci și cu faptele lui. El a apărât dreapta credință prigonită de păgâni și mai apoi de arieni luând parte activ la Sinodul I ecumenic de la Niceea din anul 325.

Sf. Nicolae a fost „invățător înfrânării arătat turmei sale“, cunoscând în viață doar drumul smereniei, al înfrânării și al dragostei și dobândind astfel viața cea nouă în Hristos. Dar mai presus de toate Sf. Nicolae

rămâne pentru întreaga creștinătate ierarhul cel milostiv. Milostenia l-a făcut vestit în toată lumea, el înțelegând „adevărul lucrurilor“ pământești, că ele au o valoare numai în măsura în care le punem în slujba fraților noștri lipsiți sau suferinzi.

El a săracit de bună voie și prin sărăcie a câștigat cele bogate, împărțindu-și întreaga avere pământească săracilor și făcând milostenie toată viața.

De aceea a fost iubit de toți ca un „părinte al săracilor, apărătorul văduvelor, și mângâietorul orfanilor“, cum îl numeste Acatistul său. Sf. Nicolae a înțeles adevărul că drumul cel mai scurt la rai este milostenia. Așa a aflat el „ușa raiului“ și ne stă și nouă în ajutor cu pilda și cu rugăciunea ca să-l dobândim și noi.

Vreme potrivit este mai ales acum în aceste zile ale Postului Crăciunului să arătăm iubirea noastră frățească prin fapte bune și prin milostenie, după cuvântul Sf. Grigorie de Nyssa făcând din inimile noastre: „ogor bun, plăcut Domnului, păzit prin rugăciune, lucrat prin post și semănat prin milostenie“.

Fapta cea bună este dovada și măsura vieții noastre creștine. Ce poate da oare mai multă pace și mai multă bucurie inimilor noastre decât fapta cea bună, decât osteneala și darul nostru în folosul semenilor? Mântuitorul Hristos ne cheamă la bucuria de a dăru, gustând și bucurându-ne din mângâierea celor ce primesc darul nostru văzând „rodul care prisosește în folosul tuturor“ (Filip. 4, 17). Aceasta este adevărata și trainica bucurie, aceasta este ca o rugăciune de pre-

(Continuare în pag. a 2-a)

† ANTONIE

Arhiepiscop al Sibiului
și
Mitropolit al Ardealului

Comunicat de presă

În zilele de 26-27 noiembrie 2002, la Reședința patriarhală, sub președinția Prea Fericitului Părinte Patriarh TEOTIST, s-au desfășurat lucrările Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române.

Sfântul Sinod a hotărât începerea la nivelul fiecărei eparhii a unei lucrări de identificare a persoanelor care au suferit în temnițele comuniste mărturisind credința ortodoxă, în vederea elaborării unei cărți a mărturisitorilor credinței din secolul XX.

Urmare analizei rezultatelor celei de-a șaptea întâlniri a Comisiei Mixte de Dialog dintre Biserica Ortodoxă Română și Biserica Catolică Orientală de Rit Bizantin (Greco-Catolică) de la Arad, din 1 octombrie a.c., Sfântul Sinod consideră că dialogul trebuie să cuprindă și o conclurare în opera socială a celor două Biserici.

Vizita delegației Bisericii Ortodoxe Române conduse de Prea Fericitul Părinte Patriarh Teotist la Vatican și în Italia (7-14 octombrie 2002) a fost evaluată ca un eveniment istoric în contextul relațiilor și dialogului teologic între Biserica Ortodoxă Română și Biserica Romano-Catolică.

Au mai fost discutate diferite aspecte privind lucrarea pastoral-misionară, învățământul teologic superior și predarea religiei în școlile publice, asistența socială, comunitățile ortodoxe românești din jurul granițelor țării și Diaspora, participări ale unor ierarhi și profesori de teologie la întruniri internaționale pan-ortodoxe și ecumenice.

BIROUL DE PRESĂ ȘI COMUNICAȚII
AL PATRIARHIEI ROMÂNE

Intrarea în Biserică a Maicii Domnului

Fecioara Maria, după numele său „împărăteasă“ prealăudată, a fost rodul marelui rugăciuni pe care părintii ei, Ioachim și Ana, temători de Dumnezeu, le-au adresat Ziditorului a toate. Cu timp înainte, drept recunoștință, au promis, că mult doritul rod așteptat la bătrânețe, îl vor închina Domnului.

Ioachim și Ana descindeau din neamul lui David și viețuiau în Nazaretul Galileii. Când Fecioara Maria a împlinit vârsta de trei ani, părinții ei au dus-o la Ierusalim, spre a-și împlini făgăduința, de a o închina Domnului. Ea era însoțită de fecioare, cu făclii aprinse, căci - potrivit Scripturii - „celor drepti, Domnul le strălucește ca lumina în întuneric“ (Psalm 112, 4) și „Tu, Doamne, binecuvântează pe cel drept și-l înconjură cu bună plăcere ta, cum l-ai înconjurat cu o pavăză“ (Psalm 5, 13).

Sosind la ușa templului, cu multă cucernicie și cu credință, fecicita Ana i s-a adresat preotului Zaharia, cerându-i să o primească pe această fiică nevinovată, roadă a pântecului ei, pe care a lăbândit-o prin rugăciuni, cu multă frângere de inimă, cu lacrimi amestecate. I-a cerut să o așeze în casa Domnului, că Lui i-a făgăduit-o. Dumnezeu s-a milostivit și față de ea ridicând de deasupra sa hula norodului.

Preotul Zaharia a ascultat cu toată atenția cuvintele acestei mame și a privit cu căldură asupra Preacuratei Fecioare, minunându-se și cu mare bucurie a primit-o. Degrabă, preotul a deschis ușa templului, pentru ca Fecioara să intre, spre a locui într-insul.

Cu adevărat, David, cu înțelepciune a gândit, de asemeni și Solomon, care a ridicat locașul de închinare, învrednicindu-se a cunoaște cu ochii gândului lor, sublima demnităte a Fecioriei. Adevărul celor prorocite s-a vădit acum și - ca urmare - trebuie să se ridice umbra, căci „slava templului de pe urmă va fi mai mare decât a celui dintâi, că în locul acesta voi sălășlui pacea - zice Domnul Savaot“ (Agheu 2, 9). În templul al doilea a intrat Preacurata Fecioară spre a pregăti lăcașul lui Iisus Mântuitorul lumii.

Preacurata Fecioară Maria a intrat în Sfânta Sfintelor, căci ei i se cuvenea să audă tainele cele ascunse și prealăudate ce s-au grăit în cămărele cerești, că ea va naște pe Ziditorul lumii. I s-a încuviințat să intre, căci ea avea să devină mijlocitoarea mântuirii neamului omenesc, închinându-și astfel întreaga viață lui Dumnezeu. În locul cel mai ales a intrat, căci ea a fost rânduită mai înainte de veci, spre a se hrăni cu hrană cerească, trimisă fiindu-i ei prin ingerul Domnului.

„Astăzi, în Biserica lui Dumnezeu, luminat Fecioara se arată și pe Hristos tuturor mai înainte vestește“ (troparul sărbătorii). „Astăzi, în Biserică se aduce Fecioara cea cu totul fără prihană, întru sălășluirea Împăratului a toate, Dumnezeu. Astăzi, sfințenia cea preacurată, ca o pruncă de trei

(Continuare în pag. a 2-a)

Prof. PETRU DUMITREASĂ

Un nou sfânt român: mitropolitul Petru Movilă al Kievului

În decembrie 1996 Biserica Ortodoxă Ucraineană a procedat la canonizarea Sfântului Ierarh Petru Movilă, mitropolitul Kievului, hotărând ca să fie cinstit în fiecare an la 22 decembrie, ziua trecerii sale la Domnul. Fiind român de neam, Sf. Sinod al Bisericii noastre a hotărât ca el să fie cinstit și de credincioșii români. Dar „canonizarea“ lui oficială la noi s-a făcut abia duminică, 13 octombrie 2002 la Iași, în ajunul praznicului Sfintei Parascheva, ocrotitoarea Moldovei. Se împlineau atunci 360 de ani de la „Sinodul de la Iași“ din 1642, care a aprobat „Mărturisirea ortodoxă“ a mitropolitului kievian. Și tot atunci au fost aduse de la Marsilia la Iași, pentru cinstire, moaștele Sfântului Ioan Cassian daco-romanul, care a trăit mult timp și a murit acolo, în fosta Massalia din sudul Galiei.

Pentru cititorii noștri încercăm să schițăm viața și mai ales faptele acestui strălucit ierarh de neam român, care a păstorit în străvechiul scaun mitropolitan

de la Kiev. Petru Movilă făcea parte din cunoscuta familie de boieri Movilă (sau Moghilă), atestați documentar încă din timpul domniei lui Ștefan cel Mare. Tatăl său Simion va ajunge, după nașterea fiului său Petru, domn în Țara Românească și apoi în Moldova; mama sa se numea Marghița, călugărită spre bătrânețe sub numele de Melania. Fratele mai mare al lui Simion era Ieremia Movilă, domn al Moldovei între anii 1595 și 1606, iar un alt frate era Gheorghe Movilă, episcop de Rădăuți (1577-1588), apoi mitropolit al Moldovei, în trei rânduri (1588-1591, 1595 - mai 1600 și septembrie 1600 - 1 ianuarie/februarie 1605). Toți acești trei frați erau ctitorii monumentalei mănăstiri Sucevița, din nordul țării, ultima împodobită cu picturi exterioare din Moldova.

Viitorul mitropolit s-a născut la Suceava, în anul

(Continuare în pag. a 6-a)
Pr. Prof. Dr. MIRCEA PĂCURARIU

28 noiembrie 1918, Unirea Bucovinei cu Patria Mamă

La 28 noiembrie 1918 s-a întrunit la Cernăuți Congresul General al Bucovinei, care a hotărât unirea acestei provincii cu România. Era al doilea act în făurirea statului național unitar, căci cu aproximativ opt luni înainte, Sfatul Țării de la Chișinău vota unirea Basarabiei cu Țara, iar la 1 Decembrie 1918, reprezentanții poporului român din Ardeal desăvârșeau, prin Proclamația de la Alba Iulia, cele începute la Chișinău.

Dacă istoria Basarabiei și a Transilvaniei este destul de bine cunoscută, nu același lucru se poate spune despre Bucovina. Care este istoria acestei provincii, cum s-a realizat unirea acesteia cu Patria Mamă și care este situația ei în ziua de azi?

În cursul războiului ruso-austro-turc din anii 1768-1774, Imperiul habsburgic a cerut Porții o fașie din pământul Moldovei, pentru a deschide un drum între Galiția (ocupată cu puțini ani înainte prin împărțirea Poloniei) și Transilvania. Când s-a făcut însă delimitarea, Austria nu s-a mulțumit doar cu o fașie îngustă de pământ, ci a cuprins în „cordonul“ ei ținutul Cernăuțului și o mare parte din ținutul Sucevei, cu vechi cetate de scaun de la Suceava și cu însuși mormântul lui Ștefan cel Mare de la Putna.

În zadar au protestat bo-

ierii și vlădici români, în zadar și-a pierdut viața domnitorul Grigorie Ghica. Teritoriul, cu o suprafață de aproximativ 10 400 km², a fost în cele din urmă cedat Imperiului habsburgic. La început a stat sub administrație militară, însă în anul 1786 a fost alipit la Galiția. Abia în anul 1849, Eudoxiu Hurmuzachi a reușit să înduplece autoritățile habsburgice să transforme provincia într-un ducat de sine stătător în cadrul Imperiului Austriac. Când a fost constituită monarhia austro-ungară, în anul 1867, Bucovina a rămas tot un ducat, una din cele 17 țări din componența Austriei. Drept urmare, provincia și-a păstrat autonomia, fiind administrată de o miniguvern local și de o dietă (compusă din 31 de deputați, dintre care doar 12 aleși de comunitățile rurale). Totodată, populația provinciei își trimitea proprii reprezentanți în Parlamentul Imperial din Viena.

Una din principalele urmări ale stăpânirii austriece în Bucovina a fost transformarea acesteia într-o provincie multi-națională. Dacă în anul 1775, românii constituiau 77,33% din populația regiunii, iar ucrainenii 22,67% (Mihai Iacobescu, *Din istoria Bucovinei*, București, 1993, p. 156), la ultimul recensământ efectuat

(Continuare în pag. a 4-a)

PAUL BRUSANOWSKI

Regele Ferdinand și proiectul catedralei „Biserica Mântuirii“*

Alături de alte înfăptuiri, în domeniul cultural-științific, Regele Ferdinand s-a gândit și la clădirea unei catedrale impunătoare, în capitala României întregite. Dovadă scri-soarea, pe care la 10 Mai 1920 o adresase către președintele și către membrii Sf. Sinod, spunând că se cuvine „slavă Atotputernicului Dumnezeu, care nu ne-a părăsit în necazuri, ci ne-a întărit inima și gândul, ducându-ne la izbândă. Astăzi, mai mult ca oricând, suntem datori să-l preamărim cu cântarea: *Cu noi este Dumnezeu, înțelegeți neamuri și vă plecați, căci cu noi este Dumnezeu*. Această cântare însă trebuie să răsune în Biserica Mântuirii, pe care suntem datori să o ridicăm în capitala tuturor românilor, ca semn de mulțumire pentru ajutorul Celui Preaînalt și ca simbol al unității sufletești a întregului neam și spre veșnică pomenire celor răposați pentru înfăptuirea României întregite“.

În răspunsul Sfântului Sinod la această scrisoare regală se dau expresiune dorinței de a vedea Biserica Ortodoxă Română înălțându-se din nou spre gloria, pe care o atinsese în timpul domniei lui Constantin Brâncoveanu, când răspândea lumina credinței și a culturii, la multe neamuri din Răsărit și invocându-se câteva cuvinte inspirate ale mitropolitului Antim Ivireanul, se face urarea „ca și creștineasca însuflețire a Regelui Ferdinand să devină un râu cu curgerele de aur, — cum fusese dărnicia lui Constantin Brâncoveanu — pentru înălțarea sfinției noastre Biserici Ortodoxe Române, pentru consolidarea Patriei întregite, pentru slava lui Dumnezeu și gloria nepieritoare a dreptcredinciosului nostru popor“.

Biserica Mântuirii nu s-a putut atunci înălța, dar rămâne ca o datorie imperioasă a conducătorilor de azi și de mâine ai Patriei și Bisericii noastre, să ducă la îndeplinire și gândul acesta creștinesc al Regelui Ferdinand, care în nestinsa lui dragoste și atențiune n-a lăsat nici un domeniu al vieții naționale nefructificat cu îndemnul și inițiativele sale regale.

De aceea, amintirea lui va fi păstrată de-a lungul veacurilor și înconjurată cu sentimentele de grațitudine ale tuturor generațiilor viitoare, ca aceea a unui bun Părinte al României întregite.

* Extras din broșura „Regele Ferdinand“ de I. Lupaș, Cluj, 1929, p. 27-28.

Martiri pentru Hristos

Cu binecuvântarea P.F. Părinte Patriarh Teoctist, sub oblăduirea I.P.S. Pimen, Arhiepiscopul Sucevei și Rădăuților, s-a desfășurat la Suceava între 6—7 nov. a.c. întâlnirea de lucru cu tema „Întocmirea unui martirologiu al secolului XX pentru România”.

Organizată de către Asociația St. Gerhards-Werk din Stuttgart și de Fondul de conciliere a Adunării episcopilor germani, întâlnirea de lucru a luat în discuție posibilitatea întocmirii unui Martirologiu creștin pentru România în care să fie incluse numele tuturor acelor care în secolul XX și-au dat viața pentru Hristos și pentru Evanghelia Sa.

La această întâlnire au participat reprezentanți ai Bisericilor istorice din România ca și oaspeți de peste hotare în frunte cu dr. Helmut Moll din Köln, prelat papal, și dl. Herman Schuster, președintele Asociației St. Gerhards.

Din partea Bisericii Ortodoxe Române au participat: I.P.S. Serafim, mitropolitul Germaniei, I.P.S. Pimen, arhiepiscopul Sucevei, P.S. Visarion Rășinăreanu, episcop-vicar al Arhiepiscopiei Sibiului și P.S. Corneliu Bărlădeanu, arhieru-vicar al Episcopiei Hușilor.

Din partea Bisericii Romano-Catolice a participat P.S. Petru Gherghel, episcop romano-catolic din Iași, iar din partea Bisericii Greco-Catolice, P.S. Alexandru Mesian de Lugoj și P.S. Virgil Bercea de Oradea. Biserica Evanghelică C.A. din România a fost reprezentată de prof. Hermann Pitters de la Institutul Teologic Protestant din Sibiu.

Au participat de asemenea preoți ortodocși și romano-catolici și un grup de laici.

În prima zi a lucrărilor, dr. Helmut Moll, autor al unui Martirologiu german al secolului XX, a prezentat două referate privitoare la criteriile pentru stabilirea martiriului și implicit largirea acestora pe baza condițiilor specifice secolului trecut.

În discuțiile care au urmat referatelor s-a subliniat faptul că în România secolului trecut au fost multe per-

soane aparținând Bisericilor istorice care au suferit martirajul pentru credința lor în Hristos. Este necesar ca numele acestora să fie incluse într-un martirologiu pentru a fi cunoscuți mai bine de către generația de astăzi și pentru a fi un îndemn pentru credincioși la păstrarea credinței în fața greutăților și a încercărilor.

A fost prezentat apoi pe larg modul cum s-a alcătuit martirologiul secolului XX pentru Germania și cum a fost primit el de către Biserica și de către credincioși. În cea de a doua zi a întâlnirii au fost prezentate alte două referate în legătură cu adunarea de informații și literatură de specialitate pentru întocmirea biogramelor, după care au avut din nou loc discuții la care au luat parte cei prezenți. S-a specificat faptul că Martirologiul va apare în limba română și va avea titlul următor: **„Martirii creștini ai României secolului XX”**, urmând că fiecare Biserică să-și desemneze proporțional persoanele care se vor ocupa de elaborarea materialelor și culegerea de informații direct de la sursă în legătură cu persoanele în cauză. Așa cum s-a subliniat cei cuprinși în acest martirologiu nu sunt declarați — ipso facto — sfinți sau martiri, ci dintre ei în urma cercetărilor canonice se vor putea alege martiri care să fie și canonizați de Bisericile din România.

Întâlnirea s-a încheiat într-o atmosferă ecumenică de rugăciune printr-un pelerinaj simbolic la moaștele Sf. Ioan cel Nou de la Suceava, martir al credinței și ocrotitor al Țării de Sus a Moldovei.

Următoarea întâlnire a fost programată să aibe loc în luna martie 2003, la Mănăstirea Dragomirna. Prin realizarea acestui Martirologiu se va aduce un omagiu pios tuturor celor care în secolul trecut în România l-au mărturisit pe Hristos cu prețul vieții lor și care și-au pecetluit credința lor cu sângele vărsat aidoma martirilor din primele secole ale Bisericii Creștine.

† VISARION RĂȘINĂREANU
episcop-vicar
Sibiu

„Fericiți cei milostivi”

(Urmare din pag. 1)

mărire și de laudă adusă lui Dumnezeu. Sf. Ev. Ioan, apostolul iubirii, ne îndeamnă și el zicând: **„fiii mei, să nu iubim cu vorba, numai din gură, ci și cu fapta și cu adevărul”** (I Ioan 3, 18).

În acest duh cugetând și lucrând ne îndreptăm și în acest an de ziua Sf. Ierarh Nicolae cu acest Apel de suflet către toți preoții și credincioșii din Arhiepiscopia Sibiului pentru a organiza, ca și în anii trecuți, colecta pentru Fondul Filantropic Eparhial pe anul 2003. Din fondul realizat în anul trecut s-au folosit sume importante pentru ajutorarea familiilor sărace, a bolnavilor, a caselor de copii, a azilelor de bătrâni, a elevilor și studenților săraci. Cu prilejul sărbătorilor de Paști și de Crăciun au fost acordate ajutoare financiare în valoare de peste 110 milioane lei. Îi îndemnăm pe

slujitorii sfințelor altare și pe credincioșii noștri să contribuie ca și până acum cu darul lor, în această zi de pomenire a Sf. Nicolae, la constituirea acestui fond în așa fel încât Biserica prin dărnicia fiilor ei să-și desfășoare întreaga ei lucrare de slujire a lui Dumnezeu și a semenilor și de acoperire cu bună chibzuință a lipsurilor, acolo unde este nevoie, pentru ca după cuvântul Sf. Ap. Pavel: **„prisosița unora... să implinească lipsa altora”** (II Cor. 8, 14). Nădăjduind că și în acest an, dărnicia tuturor va întâmpina îndatoririle ce ne stau în față, Vă mulțumim și în numele celor ce vor fi ajutați din obolul Dvs., și rugăm pe Dumnezeu să vă răsplătească jertfelnicia și să reverse asupra tuturor **„toată darea cea bună și tot darul cel desăvârșit”** (Iacob 1, 17).

Seminarul „Rugăciunea ecumenică — realități și perspective”

(BUCUREȘTI, 28—29.11.2002)

În zilele de 28—29.11.2002 a avut loc în București, la Centrul de conferințe AIDRom, seminarul intitulat: **„Rugăciunea ecumenică — realități și perspective”**, organizat de către Asociația Ecumenică a Bisericilor din România — AIDRom. Au participat delegați ai Patriarhiei Române, ai mitropoliilor din cuprinsul Bisericii Ortodoxe Române, ai Bisericii Romano-Catolice, ai Bisericii Evanghelice, C.A. din Sibiu și Lutherană din Cluj, ai Bisericii Reformate, ai Bisericii Armene, ai Bisericii Române Unite cu Roma, ai Bisericii Anglicane și ai altor instituții precum și ai Societății Biblice Interconfesionale Române, Forum-ul Ecumenic al Femeilor Creștine din România și ai asociației organizatoare.

Pentru prima dată tema a fost elaborată dintr-o perspectivă teologică, istorică și canonică. Prezentările au fost făcute de către profesori de teologie și de către o parte dintre participanți. S-a reliefat rolul esențial al culturii în promovarea unui ecumenism autentic precum și înțelegerea și acceptarea Mântuitorului Iisus Hristos ca Logos — Creator și Mântuitor al lumii. Logosul ține creația în unitate și este elementul de legătură dintre lumea materială și cea spirituală, iar sensul unei rugăciuni este acela de a transfigura ontologic materia. Acest demers teologic este susținut mai degrabă de științele moderne, decât de teologie.

Deși potrivit izvoarelor canonice, ortodoxe și romano-catolice reliefate în

prezentarea rugăciunii ecumenice din punct de vedere canonic rugăciunile în comun nu pot fi argumentate având implicații eclesiologic-canonic, rugăciunea pentru unitate rămâne totuși „mărturie a căutării reciproce, a dorinței de regăsire, fie ea și parțială”. Obiectivul ei este de a mărire pe Dumnezeu, prin Domnul, în Duhul Sfânt.

Din punct de vedere istoric, rugăciunea ecumenică a fost prezentă de la început în mișcarea ecumenică și mai ales în perioada ultimilor 10 ani, prin „Săptămâna pentru unitate creștină” (SRUC) și „Ziua mondială de rugăciune a femeilor” (ZMR). Aceste rugăciuni ecumenice sunt organizate anual de către Bisericile din România fiind adaptate la nivelul local după materiale elaborate de către mișcarea ecumenică mondială. În ultimul deceniu s-a constatat o mai mare participare a comunităților la

cele două rugăciuni ecumenice, mai ales în localități și zone multiconfesionale și multiculturale.

Rugăciunea constituie punctul central al identității creștine, creștinii descoperind în ea greșala separării. De aceea, rugăciunea pentru unitate necesită o mai mare atenție și o planificare cu grijă, pe de o parte pentru a nu afecta elementele confesionale, iar pe de altă parte pentru a slui vocației de unitate. Diviziunile nu pot fi rezolvate numai prin dialog teologic ci și prin rugăciune comună și slujire comună.

Rugăciunea pentru unitate constituie o premiză pentru pastorația familiilor mixte cărora le-a fost acordat un spațiu amplu în prezentările și discuțiile din timpul seminarului.

În urma discuțiilor de după prezentarea referatelor și a discuțiilor din atelierele de lucru s-au formulat următoarele recomandări:

1. Rugăciunea ecumenică trebuie să devină, pe lângă aspectul liturgic, și un element de progres cultural și de depășire a unor obstacole culturale dintre comunități.

2. Spațiul de desfășurare a rugăciunilor pentru unitate nu trebuie restrâns numai la unele comunități bisericesti ci extins în unități noi unde Biserica e prezentă (spitale, unități militare, închisori, instituții de învățământ).

3. Rugăciunea pentru unitatea creștinilor poate fi îmbogățită prin organizarea în centrele universitare a unor seminarii, mese rotunde, cu participarea unor teologi, sociologi, politologi, etc., care să aprofundeze tema rugăciunii anuale.

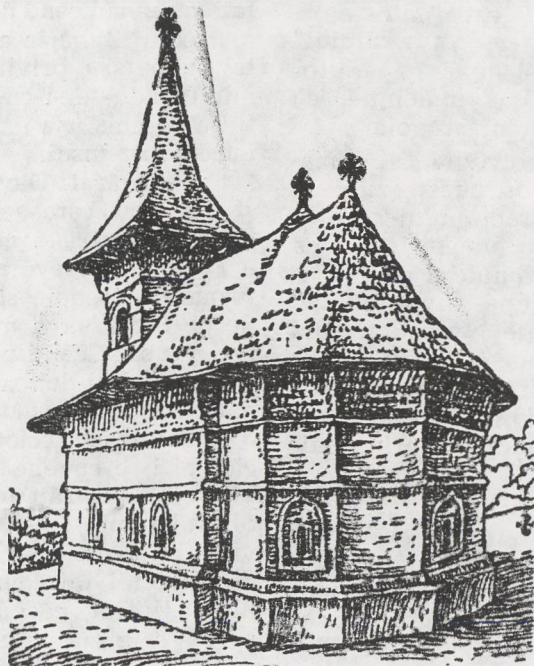
4. Se propune prospectarea unor mijloace de reflexie și implicarea în educația ecumenică drept bază pentru o rugăciune pentru unitate mai eficientă și prin organizațiile de tineret din Biserici.

5. Rugăciunile pentru unitatea creștinilor trebuie să ia și forma pragmatică a unor colecte cu scopuri social-diaconale în diferite comunități.

6. Rugăciunea de unitate să fie izvor de inspirație și pentru alte acțiuni ecumenice comune de-a lungul întregului an bisericesc, într-o formă vizibilă în Biserică și societate.

7. Pe baza materialelor editate de mișcarea ecumenică, la nivel comunitar, să fie redactate și alte propuneri de materiale liturgice adaptate la nivel local.

PARTICIPANT

Intrarea în Biserică a Maicii Domnului

(Urmare din pag. 1)

ani, se aduce în Sfânta Sfintelor“ (la Hvalite). „Îngerii, văzând intrarea celei prea curate, s-au mirat, cum Fecioara a intrat în Sfânta Sfintelor. Cu adevărat, mai presus decât toți ești Fecioară curată; deci ca de un sicriu insufletit al lui Dumnezeu, nicidecum să nu se atindă mâna necredincioșilor“ (irmosul sărbătorii). „Stăpână, dumnezeiască mireasă, venit-ai în biserica Domnului, să te hrănești ca o sfințită în Sfânta Sfintelor. Atunci Gavriil trimis a fost la tine, la cea cu totul fără prihană, aducându-ți ție hrană. Toate cetele cerești s-au minunat, văzând pe Duhul Sfânt într-o tînă sălășluindu-se“ (stihoavna).

Gânduri alese a exprimat preotul Zaharia și la adresa de Dumnezeu dăruitorilor Ioachim și Ana, care s-au învrednicit a fi părinți preasfinte prunci, care este „acoperământul goliciunii strămoșilor, oglinda proorcilor și izbăvirea lumii“ (Antim Ivireanul, Didahii, București, 1983, p. 39-40).

Sf. Ap. Pavel arată despre cortul dintâi, al vechiului legământ, că este icoană pentru timpul lui de față. Despărțită de Sfânta, era Sfânta Sfintelor, unde era tămăietorul de aur și sicriul legii, în care era: năstrapa (cană) de aur cu mană, toiagul lui Aaron ce odrăslise și cele două table ale legii, date de Dumnezeu prin Moise, pe muntele Sinai. În Sfânta Sfintelor, intra numai arhierul, o dată în an și nu fără sânge, pentru sine însuși și pentru păcatele poporului (Evrei 9, 1-9).

Arhierul a așezat-o pe Precurata Fecioară în Sfânta Sfintelor. Acolo a rămas ea timp de 12 ani, pentru ea desfășurându-se acest timp în curăție și sfințenie, prin rugăciune și post, lucrând și citind Scripturile. A ajuns să cunoască profețiile despre venirea pe pământ a lui Mesia, Fiul lui Dumnezeu.

Tradiția arată, că Fecioara Maria s-a îndeletnicit și cu lucruri de mână, pentru trebuințele templului, probabil sub îndrumarea femeilor care se închinaseră serviciului de la templu (Popovici E., Istoria bisericească universală, vol. I, trad. de A. Mironescu, ed. a II-a, București, 1925, p. 200-201).

În răstimpul de 12 ani, cât a viețuit Fecioara Maria în templu, părinții ei înaintați în vârstă fiind, chemați au fost de Dumnezeu la sine și astfel Precurata Fecioară a rămas orfană. La vârsta ei de 15 ani, discutându-se asupra căsătoririi ei, a apărut protestul categoric al Fecioarei, care știa despre sine că este închinată lui Dumnezeu pentru întreaga viață. Recurgându-se la un procedeu adecvat, s-a ajuns a o logodi cu teslarul Iosif, din Nazaret. Iosif era mai în etate, drept și temător de Dumnezeu și era rudenie apropiată a Fecioarei Maria. I s-a oferit astfel Precuratei Fecioare un ocrotitor care să o ajute. În fața oamenilor, Iosif

era ca un logodnic, iar în fața Părintelui ceresc, ca un tată ocrotitor (Chira Iustinian, Viața Preasfinte Fecioare Maria, Cluj, 1948, p. 10).

Viețuirea Fecioarei Maria în curăție, în templu, timp de 12 ani, a fost o pregătire adecvată pentru curățirea de păcatul strămoșesc, prin pogorârea asupra ei a Duhului Sfânt și umbrirea puterii Celui Prea Înalt.

Potrivit Tradiției, pentru venerarea Prea Sfinte Fecioare Maria, s-a introdus și sărbătoarea Intrării în biserică a Prea Sfinte Născătoare de Dumnezeu, care are loc în fiecare an, la 21 noiembrie. Multe locașuri de închinare din țara noastră au hramul Intrării în biserică a Maicii Domnului. Exemplu deosebit este biserica mănăstirii Snagov, al cărei prim ctitor a fost Mircea cel Bătrân, în sec. al XIV-lea. Alți ctitori ai acestei mănăstiri au fost Vlad Tepeș, în sec. al XV-lea și apoi evlaviosul domn Neagoie Basarab, care — între anii 1517-1521 — a zidit biserica, arhitectonic, în forma actuală, cu influențe athonite. La Snagov a funcționat tipografia înființată de Sf. Antim Ivireanul, mitropolitul Țării Românești, după ce mănăstirea a fost reparată de Sf. domn Constantin Brâncoveanu (Vlasie M., Drumuri spre mănăstiri, ed. a III-a, Bacău, 1997, p. 16).

În apropierea mănăstirii Neamț, de mare tradiție pentru Biserica noastră strămoșească, dar și pentru întreaga Ortodoxie, se află schitul Vovidenia, care, prin însăși denumirea sa ne spune, că are hramul Intrării în biserică a Maicii Domnului. (Vlasie M., op. cit., p. 76). Ovidenie, cu înțelesul de „intrarea” în biserică a Maicii Domnului (Șăineanu L., Dicționar universal al limbii române), provine de la slavonescul *vovidenia*, care este denumirea acestui schit.

O frumoasă icoană, provenind de la biserica de lemn din Văleni, lucrată de un meșter maramureșan, datând din anul 1779 și păstrată la Muzeul din Sighetu Marmatei, înfățișează „Prezentarea la templu a Fecioarei Maria”. În registrul de jos, sunt înfățișați părinții Fecioarei, cu fețele lor exprimând stare de liniște și mulțumire sufletească. În deschiderea ușii templului, este arhierul care cu bunăvoință prinde mânăta Precuratei Fecioare, spre a o conduce în sfântul locaș. În registrul de sus, Fecioara îl întâmpină pe arhanghelul Gavriil care pe norii cerului venind, îi aduce în potir hrană cerească (Porumb M., Icoane din Maramureș, Cluj-Napoca, 1975, p. 47 și planșa 50).

La praznicul Intrării în biserică a Născătoare de Dumnezeu, credincioșii o laudă pe cea care luminat se arată și pe Hristos tuturor mai înainte în vestește. Acesteia, cu mare glas i se adresează grăind: bucură-te plinirea rânduielii Ziditorului.

Dumnezeu nu s-a mulțumit cu contemplația Sa proprie, ci, prin mulțimea bunătății Sale, aduce de la neexistență la existență și creează universul, atât pe cele nevăzute cât și pe cele văzute și pe om, ca acesta să primească și să se împărtășească de binefacerile Sale. Sf. Scriptură ne spune limpede: „La început, Dumnezeu a creat cerul și pământul“ (Facere 1, 1), prin „cer“ înțelegându-se, desigur, lumea nevăzută, lumea îngerilor. Așadar, Dumnezeu este creatorul și făcătorul îngerilor. El i-a adus de la neexistență și i-a zidit după propriul Lui chip, o natură necorporală, un fel de duh și de foc imaterial. Despre aceste ființe spirituale ne vorbește Sf. Scriptură, începând de la îngerul din Facere, cel ce păzea ușa raiului, după alungarea primilor oameni de acolo, și continuând cu anghelofaniile vechi și nou-testamentare, până la îngerii din Apocalipsă. Cu privire la momentul când a fost creată lumea spiritelor, Sfânta Scriptură ne spune doar atât: „Când s-au făcut stelele, laudându-M-au cu glas mare toți îngerii Mei“ (Iov, 38, 7). Sf. Părinți socotesc că îngerii au fost creați înainte de crearea lumii sensibile, mai presus de timp, dar nu coetern cu Dumnezeu.

Îngerii sunt ființe spirituale, veșnic mișcătoare, libere, slujesc lui Dumnezeu și au primit în firea lor, nemurirea în har. Ca ființe raționale și libere, îngerii sunt schimbători în felul de a gândi și de a voi, „căci tot ceea ce este creat este schimbător; numai ceea ce este necreat este neschimbător“ (Sf. Ioan Damaschin).

Îngerii nu sunt nemuritori prin fire, ci prin har. Ei sunt lumini spirituale secundare, care își iau lumina din lumina primară. Au fost zidiți prin Cuvânt și au fost desăvârșiți prin Duhul Sfânt, participând la luminare și la har în măsura vredniciei și rangului lor.

Îngerii sunt puternici și gata spre a îndeplini voia lui Dumnezeu. Dacă ei s-au arătat în trupuri, aceasta este doar pentru a-i încredința pe oameni de existența lor, iar dacă Biserica îi înfățișează sub chipul unor copii înaripați, este doar pentru a înfățișa nevinovăția lor.

Sf. Dionisie Areopagitul vorbește despre nouă cete cerești, dar numărul exact numai Dumnezeu îl știe. Proorocul Daniel, într-o vedenie, a zărit în jurul tronului ceresc „mii de mii de slujitori care stăteau înaintea lui“ (Daniel 7, 10). Măntuitorul, în timpul Patimilor Sale, a vorbit de „legiuni“ de îngeri (Matei 26, 53). Sfântul Ioan Gură de Aur vorbește de „popoare infinite de puteri netrupești, ale căror mii nu le poate număra nimeni“, iar Sf. Clement Alexandrinul crede că „îngerii sunt în număr infinit“. „Infinitatea nu înseamnă însă lipsa oricărei limite a numărului lor, ci neputința pentru oameni de a ajunge vreodată la capăt, în numărarea lor“ (Pr. Dumitru Stăniloae).

La început toți îngerii au fost buni, strălucind de frumusețe, înțelepciune și alte daruri, dar unii, avându-l în frunte pe Lucifer, s-au ridicat împotriva lui Dumnezeu, îndepărtându-se de Dumnezeu, prin voința lor liberă. Sf. Ioan Damaschin ne spune: „Mulțimea nenumărată de îngeri așezați sub el

Sfinții Arhangheli Mihail și Gavriil

„Mai marilor voievozi ai oștilor cerești, rugămu-vă pe voi, noi nevrednicii, ca în rugăciunile voastre să ne acoperiți pe noi...“

(din Troparul sărbătorii)

s-a dezlipit, i-au urmat lui și au căzut împreună cu el. Așadar cu toate că erau de aceeași natură cu îngerii, totuși au devenit răi, inclinându-și de bunăvoie voința lor de la bine spre rău“.

Demonii nu au stăpânire, nici putere asupra cuiva, decât numai dacă li se îngăduie de către Dumnezeu în scopul măntuirii, ca în cazul lui Iov, sau gadarenilor. Ei au fost pedepsiți și „stau înconjurați de întineric, ferecați cu lanțuri și păstrați pentru judecată“ (2 Petru 2, 4).

Îngerii credincioși au fost întăriți în har și văd pururea fața Tatălui ceresc (Mt. 18, 10).

Misiunea lor este de a-i ajuta pe oameni, pe de o parte ca să înțeleagă realitatea eternă a lui Dumnezeu, pe de altă parte să contribuie la întărirea spirituală etică a omului. Spiritele netrupești ajută pe oameni să facă acest urcuș, atât pe plan de cunoaștere, cât și de progres duhovnicesc. Sf. Grigorie Palama crede că „mulțimea multifelurită și fără număr a îngerilor s-a dat pentru om“. Sau, în alt loc: „Înainte de noi și pentru noi Dumnezeu a creat pe îngeri, pe care-i trimite să slujească aceluia care au să moștenească măntuirea“.

Cazul niniviteanului Tobit, din Vechiul Testament, este foarte elocvent în acest sens. Asupra bătrânului Tobit s-a abătut o nenorocire înădită: sărăcia și pierderea vederii. Și-a adus însă aminte că a împrumutat o sută de bani unei rudeni, care se afla acum departe de sine. S-a hotărât să-l trimită pe feciorul său în Madia, zicându-i: „Mergi și caută-ți un om care să meargă cu tine“. S-a dus fiul lui Tobit și a găsit un tânăr care să-l însoțească. Acesta l-a sfătuit și l-a avertat de primejdii, l-a ajutat să-și afle o soție, să-și primească banii și să se întoarcă acasă și cu un leac care a redat lumina ochilor tatălui său.

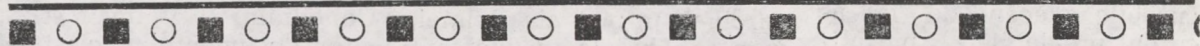
Acest tânăr nu era altul decât trimisul lui Dumnezeu, arhanghelul Rafail: „s-a dus să caute un om și a aflat pe Rafail care era înger“ (Tobit 5, 4).

Tot astfel și oamenii primesc prin îngerul de la Botez un însoțitor, o călăuză îngerească

în anevoioasa călătorie spre „patria cerească“. Îngerii îi protejează pe oameni în lupta lor pe calea măntuirii. Astfel aflăm că un înger l-a oprit pe Avraam să-și jertfească fiul; doi îngeri l-au scăpat pe Lot de la pieire. Îngerul l-a încurajat pe proorocul Ilie când era prizonier de regele Ahab; i-a păzit pe cei trei tineri în cuptorul de foc; l-a descătușat pe Petru din temniță. Chiar și în viața Măntuitorului au intervenit îngerii: în pustie, în grădina Ghetsimani, la învierea și înălțarea Sa etc.

Arhanghelul Gavriil a vestit Fecioarei Maria întruparea Fiului lui Dumnezeu. Cete cerești au cântat la Nașterea Domnului: „Slavă întru cei de sus lui Dumnezeu și pe pământ pace, între oameni bunăvoire!“ (Luca 2, 14). Îngerul l-a povățuit pe Iosif să plece în Egipt.

În ceruri, îngerii Îl iubesc pe Dumnezeu, Îl binecuvintează și-L preamăresc cu laude nesfârșite. Proorocul Isaia ne mărturisește că „a văzut pe Domnul șezând pe un tron de domnie foarte înalt. Serafimii stăteau deasupra lui strigând și grăind: Sfânt, sfânt, sfânt este Domnul Savaot, plin este cerul și pământul de mărirea Lui“ (Isaia 6, 2). Iar Sf. Ioan a auzit glasul multor îngeri care ziceau:

Sfântul Antonie de la Iezerul

— Zece ani de la canonizare —

Despre Sfântul Antonie de la Schitul Iezerul, acest „mare pustnic al secolului al XVIII-lea din munții Vâlcea“, cum îl numea savantul Nicolae Iorga, s-a scris relativ puțin. Din nefericire, chiar și în aceste scrieri, consacrate personalității sale, s-au strecurat câteva erori care modifică configurația personalității sale. Întrucât ele au apărut în cele mai prestigioase publicații bisericești și chiar texte oficiale consacrate sfântului, am considerat potrivit ca, acum la împlinirea a zece ani de la canonizarea sa solemnă, să revenim asupra lor, pentru ca - în limita documentelor istorice - să aducem câteva precizări pentru a fi așezat în adevărata sa lumină.

Astfel, în „Filocalia“, vol. 8, din anul 1979, citim: „În prima jumătate a secolului XVIII se nevoia într-o peșteră din apropierea de Schitul Iezerul (jud. Vâlcea), pustnicul Antonie, de origine din Teiuș (Transilvania). Când episcopul Ilarion al Râmnicului refăcea la 1714 Schitul Iezerul, primește mult ajutor de la schimonahul Antonie“ (p. 571-572).

În volumul intitulat „Sfinții români și apărători ai Legii strămoșești“, apărut în 1987, la capitolul Cuviosul Antonie sihastrul de la Iezerul-Vâlcea, citim că acest Cuvios „a văzut lumina vieții într-unul din satele subcarpatice ale județului Vâlcea. Având din copilărie o viață aleasă și multă evlavie pentru nevinovăția călugărească, mergea mereu să se închine pe la numeroasele mănăstiri și schituri din partea locului, ca și pe la chiliile sihaștrilor care își căutau liniștea în munți. Apoi, urmând sfatul egumenului de la Schitul Iezerul-Vâlcea, a luat crucea lui Hristos, tunzându-se monah în acest Schit cu totul retras de lume“ (p. 496).

De asemenea, în *Sinaxarul* aprobat oficial, când a fost canonizat *Preacuviosul Părintele nostru Antonie, care s-a nevoit în Schitul Iezerul din ținuturile Vâlcei (23 noiembrie)*, și publicat în „Vestitorul“ - Periodic al Patriarhiei Române, scrie că „înaintând cu vârsta, a ajuns preot, spre slava lui Dumnezeu și bucuria duhovnicească a părinților săi... Dorind să sporească nevoițele sale, cu blagoslovenia egumenului mănăstirii a mers la episcopul locului, Ilarion, să-i ceară binecuvântarea să plece la sfântul Munte Athos“ (Anul IV (1992), nr. 74, p. 3).

Pentru adevărata cunoaștere a vieții Sfântului Antonie de la Iezerul, dispunem de două surse fundamentale: una este *Viața Cu-*

„Vrednic este mielul care a fost înjunghiat să primească puterea, bogăția, înțelepciunea, tăria, cinstea, slava și lauda“ (Apoc. 5, 12).

În afară de preamărire, îngerii împlinesc voia lui Dumnezeu „întru conducerea lumilor, a împărățiilor, a popoarelor, a cetăților și a oamenilor, fiind uneltele Providenței celei atotcuprinzătoare“.

În Biserica se realizează nu numai o comuniune între membrii ei văzuți, ci și cu îngerii. Sf. Scriptură vorbește de o relație specială între înger și persoana umană. Mulțimea de îngeri trebuie deci să corespundă mulțimii de oameni. Legătura ontologică între cei doi este în beneficiul omului, prin faptul că oferă celui din urmă un model spiritual, dar și al îngerului, deoarece prin coborârea lui Dumnezeu la oameni, îngerul cunoaște realitatea divină în forme noi. „Numai împreună, lumea simțibilă, având drept coroană omul, și lumea inteligibilă a îngerilor sunt un receptacol deplin al relevării lui Dumnezeu și al valorificării ei“.

Legătura ontologică dintre înger și om se manifestă și prin faptul că îngerii înalță rugăciunile omului către Dumnezeu: „Apoi a venit un înger, care s-a oprit în fața altarului ceresc cu o cădelniță de aur. I s-a dat tămâie multă, ca s-o ducă împreună cu rugăciunile tuturor sfinților, pe altarul de aur care este înaintea scaunului de domnie“ (Apoc. 8, 3).

Mai mult, când va veni Fiul Omului pe norii cerului, „îngerii Săi vor aduna pe cei aleși ai Lui din cele patru vânturi, de la o margine a cerurilor până la cealaltă margine a lor“ (Matei 24, 31). Îngerul păzitor „al vieții noastre“ va fi, la judecată, avocatul nostru. El se va lupta cu ceata diavolilor, cu ceata păcatelor pe care le-am săvârșit și va încerca să incline balanța și hotărârea lui Dumnezeu în favoarea noastră.

De aceea, obligația noastră este să-i cinstim pe sfinții îngeri ca pe „casnicii lui Dumnezeu“, cei ce „stau înaintea slavei Celui Sfânt“, să-i ascultăm „să nu lovim de piatră piciorul nostru“ și să ne străduim să fim vrednici de „vrednicia“ însoțitorului și prietenului nostru, până vom ajunge la „țara făgăduinței“.

Pr. AUREL PAVEL

Biblie și politică. Țara Sfântă în secolul al XIX-lea

„Împărăția Mea nu este din această lume“ (In 18, 36). Aceste cuvinte le rostеше Măntuitorul în fața lui Pilat. Și Pilat e nedumerit, nu înțelege. Insistă să afle dacă cel din fața lui e împărat. În final el rămâne neputincios în a realiza că Cel din fața sa nu poate fi încadrat în categorii umane, politice. Idealul separării religiei de politică? — un deziderat de care realitatea s-a apropiat sau s-a depărtat mai mult sau mai puțin de-a lungul istoriei. Istoria confirmă în multe rânduri felul lui Pilat de a concepe realitatea.

În ce măsură s-a făcut politică pe baza sau din cauza Bibliei? Influența Scripturii asupra civilizației și a culturii europene este incontestabilă și cine nu o poate remarca și astăzi e fie orb, fie ignorant. Un caz particular este și interesul subit izbucnit pentru Palestina în sec. 19 în Europa, după ce el dispăruse odată cu apusul epocii cruciadelor. Deodată Țara Sfântă, aflată sub stăpânire otomană, revine în centrul atenției europenilor. Una din cauzele fundamentale a fost declinul imperiului otoman, supus tot mai mult influenței statelor europene din ce în ce mai puternice economic. Poate că și romanticismul, cu nostalgia lui pentru origini, a trezit interesul pentru locul de naștere al creștinismului.

Dar Biblia a jucat și ea rolul ei. Mai precis preocupările criticii literare pe marginea Bibliei, apărute după iluminism. Pe baza unor observații de ordin filologic, Biblia este fragmentată, autoritatea afirmațiilor sau realitatea evenimentelor biblice fiind puse sub semnul îndoielii. Critica raționalistă a fost

primită cu indignare de mulți creștini. Ca reacție la noile teorii, creștini de diferite confesiuni au pornit în Țara Sfântă să caute mărturii extrabiblice ale adevărului istoric. Este de fapt momentul de naștere al arheologiei biblice moderne. În urma acestor preocupări s-a înființat la Ierusalim „École biblique“. Scopul declarat al arheologiei biblice era unul apologetic: săpăturile trebuiau să demonstreze că „totuși Biblia are dreptate!“.

Aceste preocupări istoricizante (de istoricizare a Bibliei) au produs însă schimbări și în accepțiunea europeană despre poporul iudeu. De unde până în secolul 18, legătura dintre poporul iudeu și Palestina era mai mult simbolică-religioasă, încastată în paginile Bibliei, în Europa secolului 19 apare dimensiunea istorică a acestei legături: cu mulți ani înainte de apariția creștinismului, țara biblică, Palestina, a fost locuită de evrei. Condițiile unei emancipări a conștiinței naționale iudaice erau astfel date, punându-se totodată și problema reîntoarcerii evreilor în Țara Sfântă.

De la ideea reîntoarcerii evreilor în Țara Sfântă la speranța convertirii lor nu era decât un pas. Convertirea evreilor este pentru creștini un semn eshatologic, al vremurilor dinaintea sfârșitului lumii. Problematika a creat astfel o vie reacție în cercurile hiliaste protestante. Concepția hiliastă este cunoscută încă din primele trei secole creștine,

(Continuare în pag. a 5-a)

Pr. Asist. CONSTANTIN OANCEA

(Continuare în pag. a 7-a)

Arhim. VENIAMIN MICLE

Sfârșitul lunii octombrie aduce în prim-planul presei catolice franceze și nu numai, un conflict reactualizat. Revista „La Vie” (nr. 2981, 17—23 oct. 2002, p. 52—53), precum și cotidianul „La Croix” (din 24 oct. 2002, p. 21) și, alături de ele, canalele de știri ale TF1 și TV5, anunțau pe piața de informație reactualizarea conflictului dintre Roma și Universitatea din Louvain (Louvain — la — Neuve), Belgia. Și aceasta pentru că — după spusa editorialistei Claire Legros, „La Vie” — pentru prima dată, cercetătorii și teologii universității catolice din Louvain s-au pronunțat în favoarea cercetării pe embrionul uman, în vederea realizării unor terapii în maladii diverse, mai ales incurabile. De altfel, Louvainul, în ciuda interdicției pe care Roma a dat-o în 1987, a continuat să utilizeze tehnica fecundării in vitro, mai ales în clinica de ginecologie Sf. Luca sau a centrului de cercetare medicală de la Mont-Godinne, ambele cu statut universitar.

Profesorul Jacques Dounez — citat ca sursă atât de presa scrisă, cât și de cea audio-vizuală, chipul lui ocupând zile bune prim-planul unor emisiuni televizate — afirmă: „Eu sunt medic catolic, practicant, n-am efectuat niciodată nici un avort (este directorul cercetării ginecologice, n.n.), dar sunt gata, în sufletul meu și în conștiința mea, să utilizez embrionul pentru dezvoltarea noilor tratamente contra maladiilor incurabile, plecând de la acordul prealabil al părinților.” El este — alături de Marcel Crochet, rectorul Universității Catolice — unul dintre principalii artiștii ai Documentului din 7 oct. 2002, ale cărui puncte forte (care au și născut, de altfel, dezbaterile aprigă în

sânul Bisericii Catolice) pot fi reduse la:

1. Acceptarea cercetării pe celule prelevate de la embrioni umani.

2. Producerea, in vitro, de embrioni umani asupra cărora să se execute cercetarea medicală.

„La Vie” consemnează că, în fond, Universitatea din Louvain — extrem de bine cotate, dispunând de un corp profesoral de excepție, în care se înscrie și Christian de Duve, laureat al Premiului Nobel (1974) tocmai pe cercetare în domeniul biologiei celulare — s-a aflat în opoziție cu Roma, enunțând și alte documente (dintre care unul, în 1995, generic pentru FIV — Fecundation in Vitro), având mereu o poziție contrară Romei (Vaticanului, de fapt), uneori cu binecuvântarea Cardinalului Danneels, primatul Belgiei. O binecuvântare „discretă”, desigur. De altfel, tot Louvainului îi aparține ideea clonării terapeutice, adică a clonării/creării embrionilor prin transfer de celule, în vederea cercetării științifice. Ceea ce este interesant ține de faptul că în toate aceste demersuri științifice — cf. „La Croix”, articol semnat de Claire Lesegretain — există susținerea unui comitet de etică medical-umană din care fac parte și o serie de teologi ce țin de Facultatea de Teologie Catolică din cadrul acestei Universități belgiene. Ei pun în practică spusa aceluiași cardinal, primat al Belgiei, care sublinia la un moment al structurării acestei linii etice, deloc în coincidență cu aceea a Romei: „Dacă suntem o universitate catolică, noi suntem, de asemenea, și o universitate liberă și independentă”, mai ales, firește, în ceea ce privește

linia oficială propusă de Roma.

Două puncte preced materialul documentului din 7 oct., și poate că de acolo va continua dialogul. „Embrionul aparține, chiar și prin natura sa biologică, ordinii umane (deci, nu divine, n.n.). De aceea, el nu va putea fi scotit niciodată un simplu material biologic echivalent materialului animal de cercetare”, de aici decurgând necesitatea exprimării unei linii coerente, în ceea ce privește limitele manipulării genetice, până la care poate fi utilizat materialul uman. Al doilea punct atrage atenția asupra ideii că, spre deosebire de materialul animal, „niciodată embrionul uman nu poate face obiectul comercializării”. O încercare de a fătu moral o acțiune totalmente imorală, antiumană?

Este și părerea lui Patrick Verspieren (s.j., responsabil la Departamentul de Etică Medicală de la Centrul Sevres, Paris) care, răspunzând întrebărilor revistei „La Vie” (pe care am citat-o), afirmă: „Acest text mă surprinde și-mi pare a fi foarte neavenit”. Cum Biserica Catolică reafirmă, mereu, „demnitatea absolută a persoanelor și respectul față de tot ce aparține ordinii umane”, teologul iezeit acuză Louvainul că nu ține cont de aceasta, mai ales că tehnica in sine, propusă de belgieni, este în reală opoziție cu hotărârea Conciliului II Vatican și a altor documente ecclesiale. În fond, după utilizarea unei părți, materialul uman propus cercetării se aruncă, putând fi vorba de o reală instrumentalizare a ființei umane. Opusă, cel puțin după părerea noastră, adevăratului proces pe care-l

cere Dumnezeu de la o acțiune creștină autentică, adică îndumnezeirea umanului.

Patrick Verspieren conchide: „Este șocant că, pe de o parte, vorbim de respectul datorat embrionului uman, dar pe de alta — documentul din 7 oct. arată clar aceasta — afirmăm că utilizarea pentru cercetare este posibilă, plecând de la motivul că, în embrionul realizat in vitro, proiectul parental nu există. Aceasta arată că părinții ar avea toată puterea asupra propriului lor produs embrionar. Cu alte cuvinte, demnitatea embrionului nu există decât dacă ea trece prin-

tr-un cuplu parental? Eu unul nu cred aceasta. Sunt, de asemenea, șocat citind că există, în prealabil, un comitet de etică, comitet care legitimizează această afacere. Lăsând la o parte ambiguitatea unui astfel de lucru, dacă este să vorbim totuși de o etică, ea este făcută în numele cui?” Tot el este cel care-i acuză pe oamenii de știință că primesc a face cercetare pe embrion, el fiind singurul segment uman care nu se poate auto-apăra.

Toate aceste lucruri par a fi desprinse dintr-un scenariu de film SF. Par a fi de parte de noi, de posibilitățile noastre, atât medicale,

cât și financiare. Dar să avem grijă de mentalitatea care ușor se strecoară și de modul în care TV-ul sau presa scrisă contactează memoria colectivă a românilor. Campanii de filmografie pro-homosexualitate sau pro-avort, documentare pro-magie sau pro-păgânism fac parte, s-o recunoaștem, din panoplia atacului anti-hristic al orei de acum. Să ne pregătim — și spunând aceasta mă refer la lectura corectă a evenimentelor — să întâmpinăm provocările lumii. În alianță cu cei din lume care, conștienți de existența lui Dumnezeu, nu vor să-I stea împotriva. Și, mai mult, refuză joaca de-a Dumnezeu.

Pr. CONSTANTIN NECULA

Unirea Bucovinei cu Patria Mamă

(Urmare din pag. 1)

de autoritățile habsburgice în anul 1910, românii constituiau doar 34,24% din populație, în timp ce ucrainenii 38,22%, evreii 12%, germanii 9,15%, iar polonezii 4,5% (ibidem, p. 181). Între 1775—1848, populația românească a crescut doar de patru ori, în timp ce cea ucraineană de 21 de ori. Iar fenomenul a continuat și în deceniile următoare. Astfel, de exemplu, în anul 1857, în capitala provinciei, Cernăuți, locuiau 7612 germani, 4800 români, 4678 evrei, 3500 ucrainenii și 810 polonezi. În anul 1910, din cei 54 171 de locuitori ai acestui oraș, românii constituiau o mică minoritate (a-nume de 7624 de persoane; în același an, locuiau în Cernăuți peste 17 000 de evrei și peste 10 000 de ucrainenii).

Începând cu a doua jumă-

tate a secolului al XIX-lea, ucrainenii au cerut tot mai multe drepturi în Biserica românească din Bucovina, al cărui sediu a fost mutat în anul 1781 de la Rădăuți la Cernăuți (vechea episcopie a fost ridicată la rang de mitropolie în anul 1873). Ucrainenii doreau introducerea limbii ucrainiene în administrația bisericească, precum și numirea unor preoți ruteni la conducerea eparhiei. Mitropolitul Silvestru Morariu Andrievici (1879—1895) s-a împotrivit acestor pretenții, însă în timpul păstoririi urmașului său, Arcadie Ciupercovici (1896—1902), au fost numiți doi asesori consistoriali și doi profesori ruteni la Facultatea de Teologie. La începutul secolului XX, ucrainenii cereau ca mitropolitul să fie rutean, iar pentru români să se înființeze o episcopie sufragana, la Rădăuți sau Seuceava. În anul 1913 a fost numit, peste voința mitropolitului Vladimir Repta, un vicar ucrainean (Mircea Păcurariu, Istoria Bisericii Ortodoxe Române, ed. II, vol. II, București, 1994, p. 186—190).

Un an mai târziu a izbucnit primul război mondial, care a dus la destrămarea Imperiului Austro-Ungar. Mișcarea de eliberare națională nu putea să-i lase indiferenți pe patrioții români din Bucovina. Membrii Clubului Parlamentar Român din Viena s-au constituit la 24 octombrie 1918 în Consiliul Național Român din Austria. Trei zile mai târziu a fost înființată, sub președinția lui Iancu Flondor, Adunarea Constituantă de la Cernăuți, alcătuită din deputații români din Viena și Cernăuți, din primari români ai localităților bucovinene și din alți reprezentanți ai intelectualității și clerului român. Această Adunare a hotărât în aceeași zi unirea Bucovinei cu România.

Însă conjunctura internațională crea probleme destul de mari punerii în practică a acestei decizii. Împotriva Rusiei sovietice, Puterile Centrale au sprijinit crearea unui stat ucrainian independent, iar printr-un tratat secret semnat între Austria și Ucraina, Bucovina urma să intre în componența statului rutean. În aceste condiții, era necesar ca fruntașii mișcării naționale române să dobândească sprijinul celorlalte naționalități din Bucovina. Tocmai de aceea, a fost convocat Congresul General al Bucovinei, la care au fost invitați reprezentanți ai tu-

turor etniilor din Bucovina. Acest Congres s-a întrunit la 23 noiembrie 1918, în Sala Sinodală a Palatului Mitropolitan din Cernăuți, fiind format din 74 români, 13 ucrainenii, 7 germani și 6 polonezi. Evreii au refuzat să trimită vreun delegat. Reprezentanții populațiilor germană și poloneză au votat alături de membrii Consiliului Național Român unirea Bucovinei cu România. Împotriva reprezentanților ucrainenii nu a mai putut împiedica realizarea Patria Mamă a acestei provincii ruptă samavolnic din Trupul Țării, 144 de ani mai înainte.

Din nefericire, România Mare nu a dăinuit decât 22 de ani. La 23 august 1939, Germania nazistă și URSS au semnat un tratat de alianță, cu mai multe protocoale adiționale secrete, care permiteau sovieticilor să anexeze Țările Baltice, estul Poloniei și Basarabia. Însă la 26 iunie 1940, URSS a cerut României nu doar cedarea Basarabiei, ci și a Bucovinei de nord și a ținutului Herța. Aceste provincii au fost predate fără luptă până la 2 iulie 1940.

Un an mai târziu a izbucnit primul război mondial, care a dus la destrămarea Imperiului Austro-Ungar. Mișcarea de eliberare națională nu putea să-i lase indiferenți pe patrioții români din Bucovina. Membrii Clubului Parlamentar Român din Viena s-au constituit la 24 octombrie 1918 în Consiliul Național Român din Austria. Trei zile mai târziu a fost înființată, sub președinția lui Iancu Flondor, Adunarea Constituantă de la Cernăuți, alcătuită din deputații români din Viena și Cernăuți, din primari români ai localităților bucovinene și din alți reprezentanți ai intelectualității și clerului român. Această Adunare a hotărât în aceeași zi unirea Bucovinei cu România.

Însă conjunctura internațională crea probleme destul de mari punerii în practică a acestei decizii. Împotriva Rusiei sovietice, Puterile Centrale au sprijinit crearea unui stat ucrainian independent, iar printr-un tratat secret semnat între Austria și Ucraina, Bucovina urma să intre în componența statului rutean. În aceste condiții, era necesar ca fruntașii mișcării naționale române să dobândească sprijinul celorlalte naționalități din Bucovina. Tocmai de aceea, a fost convocat Congresul General al Bucovinei, la care au fost invitați reprezentanți ai tu-

In memoriam: pr. prof. dr. AUREL JIVI

Seară de muzică și poezie

Sfârșit de toamnă: căutare... regăsire... împlinire, întru neumbrita bucurie de a fi împreună în toamna nădejzii și-a iubirii... iată înțelesul pe care noi, studenții Facultății de Teologie „Andrei Șaguna” - Sibiu, am căutat să-l dăm serii de 11 noiembrie, seară de muzică și poezie dedicată memoriei părintelui nostru drag, AUREL JIVI.

Pentru noi, vestea morții a fost covârșitoare, mai cu seamă pentru studenții din anii mai mari care am avut norocul să-l cunoaștem mai bine..., covârșitoare, deoarece în sufletele noastre, în fiecare seară, la vecernie, când ne rugăm pentru însănătoșirea părintelui, mai palpăm flacăra nădejzii, poate chiar aveam siguranța că părintele se va întoarce cât de curând printre noi. Dar... a fost și fie altfel... și atunci ne-am spus că atâta timp cât vom păstra în sufletele noastre nădejdea Învierii, nimic nu poate fi spre moarte ci numai spre viață! Că, așa cum spune și poetul Lucian Blaga, Domnul e peste tot și în toate:

„Printre lucruri când umblăm, pe-aproape sau departe,
cerul, singur cu țâria sa albastră,
ne urmează pretutindeni în viață și în moarte...”

(„Vestea cea bună”)

Cu aceste convingeri am organizat seara de muzică și poezie, cu certitudinea că, pentru a spori în nădejdea Învierii, trebuie mai întâi să ne căutăm, căutându-ne să ne cunoaștem, să ne regăsim, să fim în comuniune, să sporim în ea. Drept pentru care, intenția noastră a fost și aceea de a face colegilor din anul I, care se află la început de drum, o altfel de primire, de a le spune, într-un mod mai apropiat un „bun-venit”.

Mesajul pe care am vrut să-l sădăm în sufletele celor prezenți a fost acesta: sfârșitul de toamnă nu trebuie să însemne tristețe, însingurare, ci, dimpotrivă: bucurie, comuniune, nădejde. Noi, cei implicați în organizarea serii, am dorit să aducem lumină, lumina așa cum se află ea în sufletele noastre, sub formă de muzică..., de poezie..., de rugăciune. Au fost audiate în acest sens, piese vocal-simfonice („Sfinte Dumnezeu” de Ioan Hrisan, o prelucrare după „Lacul Lebedeilor” de P. I. Ceaikovski), au fost interpretate cântece: „Lumină lină”, „Emoție de toamnă”, „Învață de la toate”, „Rugăciune”, „De ce nu-mi vii” etc., au fost recitate poezii aparținând poezilor: Ioan Alexandru, Daniel Turcea, Alexandru Teodorescu, Zorica Lațcu, Nichita Stănescu, Tudor Arghezi,

Traian Dorz, Cezar Baltag, Vasile Voiculescu, Mihai Eminescu, Alfred de Musset.

Tematica poeziilor recitate a fost în concordanță cu muzica audiată iar mesajul lor a fost acela de a convinge și de a ne convinge pe noi înșine încă o dată, că acolo unde există iubire, nu există moarte, că nu te poți îndepărta de ceea ce-ai iubit, de cei pe care i-ai iubit, atâta timp cât iubești până la capăt.

Noi știm că părintele AUREL JIVI a fost un exemplu de iubire, că a iubit frumosul și adevărul, dar mai presus de toate a iubit oamenii, ne-a iubit pe noi!

O veșnică și frumoasă amintire îi vom păstra în inimile noastre... și sperăm că această seară să ne fi adus pe noi, cei prezenți mai aproape cu un pas de el, mai aproape cu un pas de... Lumină. Sperăm că timpul scurs între muzică, poezie și rugăciune ne va fi făcut să uităm pentru o clipă „răul lumii” și că am plecat de la această seară, purtând în sufletele noastre certitudinea că în „orice sfârșit e și un început / cum în sămânță murmurul florii. Când vom pleca... va fi toamnă și liniște” (Anghel Dumbrăveanu).

Mulțumiri aducem părintelui decan DUMITRU ABRUDAN, părintelui CONSTANTIN NECULA, d-lui prof. SEBASTIAN MOLDOVAN, d-soarei IULIANA STREZA pentru cuvintele de suflet pe care ni le-au dat și de asemenea pentru tot ajutorul acordat în vederea realizării acestei serii.

Mulțumiri speciale aducem soției părintelui AUREL JIVI, d-nei profesoare LILIANA JIVI pentru prezența ei în mijlocul nostru la această seară și... cu gândul că-i vom face o mică bucurie, amintim mai jos versurile cele mai îndrăgite de Pr. AUREL, versuri ce ar fi trebuit să încheie această seară, dar pe care nimeni, ca un paradox, atunci nu și le-a mai amintit! Aceste versuri sunt, cred, ultimele versuri rostite de Pr. AUREL, ca o profeție, la o seară de poezie dedicată lui Eminescu:

„Atâta aur și-atâtea flori
Și-atâtea lucruri sfinte
Peste-ntunerul vieții
Ai revărsat, PĂRINTE!”

Vii să ne faci Domnul, să simțim și să credem că murim pentru a nu muri, murim pentru a ne naște!

MIHAELA-CLAUDIA POP,
anul IV, Facultatea de Teologie

Centenar — Doi iluștri profesori de teologie

Pr. prof. dr. Dumitru Belu

In memoriam: Pr. prof. dr. Ioan Gh. Coman

Centenarul nașterii Pr. Dr. Dumitru Belu, unul dintre eminenții profesori de Teologie care au ilustrat școala teologică sibiană, ne readuce în minte îndemnul Sf. Apostol Pavel: „Aduceți-vă aminte de maimarii voștri, cei ce v-au grăit vouă cuvântul lui Dumnezeu; la a căror săvârșire luând seama, urmați-le credința” (Evr. 13, 7). Credem că vom împlini într-o oarecare măsură îndemnul paulin evocând evenimentele mai importante din viața și din prodigioasa sa activitate.

A văzut lumina zilei la 21 noiembrie 1902 în localitatea Greceanca, jud. Buzău, într-o familie de agricultori cu sănătoase tradiții creștine, cu un profund cult pentru familie și pentru împlinirea îndatoririlor obștești. Părinții săi, Ioan și Stana, erau de condiție modestă. Dar Dumnezeu i-a binecuvântat cu o altă bogăție; le-a dăruit 11 copii, dintre care doi băieți au trecut la cele veșnice încă din fragedă copilărie. Cei nouă rămași în viață s-au afirmat ca persoane onorabile, procurând deplină satisfacție părinților.

Dumitru, al treilea născut, urmează clasele primare în localitatea natală, evidențiindu-se ca un elev deosebit de conștiincios și cu un ascuțit spirit de observație, ceea ce i-a atras aprecierea colegilor.

În dorința de a deveni preot, urmează cursurile Seminarului Teologic „Chesarie” din Buzău, pe care le-a absolvit în anul 1923. Și la seminar s-a remarcat ca un elev deosebit de studios și de docil în respectarea conduitei morale, fapt remarcat atât de profesori cât și de colegi.

Diploma de seminar i-a dat dreptul să-și continue studiile teologice în învățământul superior, ceea ce și face în toamna anului 1923, înscriindu-se la Facultatea de Teologie a Universității din Cernăuți. Aici găsește un larg câmp de studiu, căruia i se dedică tânărul Dumitru cu toate puterile sufletești. Aici mai are și fericita ocazie de a lega prietenie, asemenea Sf. Trei Ierarhi din Atena, cu viitorii străluciți teologi: Ștefan Lupșa — istoric de seamă al Bisericii noastre, și Dumitru Stăniloae — cel mai de seamă dogmatist al Bisericii Ortodoxe.

Pe tânărul student teolog l-au atras toate disciplinele teologice, dar mai ales cele din secția sistematică și practică. Dovada o constituie faptul că titlul de licențiat în Teologie l-a obținut la catedra de Teologie Morală, cu lucrarea intitulată **Caracterul moral**, susținută în 1927, cu calificativul „maxim”.

Urmează apoi și cursurile de doctorat în Teologie. După promovarea examenelor riguroase, la 14 noiembrie 1929 susține teza de doctorat intitulată „Hristologia Părinților Apostolici”, lucrare rămasă netipărită, cu excepția unui singur capitol intitulat „Hristologia lui Ignatie Teoforul” apărut în Rev. Teol. din Sibiu nr. 6—7/1931.

În dorința de a se informa multilateral și de a-și lărgi orizontul cunoștințe-

lor, în paralel cu studiile teologice tânărul teolog a frecventat și cursuri la Facultatea de Litere și Filosofie, susținând chiar și unele examene la Etică, Pedagogie, Sociologie și Estetică, pe care le-a promovat cu distincție.

Înzestrat cu vocație pedagogică, dublată de o bogată zestre sufletească și spirituală, conducerea bisericească l-a apreciat acordându-i funcții administrative și slujiri didactice. A fost profesor suplinitor la Seminarul monahal de la Neamțu, apoi la cel de la Cernica. Din 1936 a funcționat ca profesor suplinitor la Academia Teologică din Oradea și Timișoara până la 31 dec. 1947, unde a propus mai multe discipline Teologice.

După abolirea monarhiei și proclamarea republicii (30 dec. 1947) a urmat și reorganizarea învățământului teologic. În locul Academiei și Facultăților de Teologie s-a permis înființarea doar a două Institute Teologice de grad Universitar, în București și Sibiu. Foștii profesori de la academie și facultăți au cunoscut destine diferite (pensionări, încadrări la parohii sau în aparatul administrativ). Pr. prof. D. Belu a avut norocul să fie încadrat pe postul de conferențiar de pe lângă Catedra de Catehetică și Noțiuni de Pedagogie modernă, începând cu 1 sept. 1949, iar din 1952 va ocupa catedra de Omiletică, Catehetică și Noțiuni de Pedagogie la Institutul Teologic Universitar din Sibiu. La 1 oct. 1968 se pensionează.

Ceea ce caracterizează personalitatea unui om sunt nu atât funcțiile ocupate și distincțiile primite ci, mai ales, lăsamântul spiritual consemnat în lucrările sale închinare împlinirii idealului urmărit: slujirea lui Dumnezeu și a Bisericii. În acest sens, opera sa se compune din articole, studii, conferințe, recenzii și tratate etc., numărând peste 380 de titluri, și avem în vedere numai pe cele publicate. Din păcate, tratatele de Pedagogie, Catehetică și Omiletică n-au văzut lumina tiparului. O listă sumară cu lucrările elaborate și publicate a fost prezentată chiar de autor sub titlul **Preocupări și studii de pastorală, omiletică și catehetică în „St. T.”** nr. 5—6/1968, studiu prilejuit de aniversarea a 20 de ani de

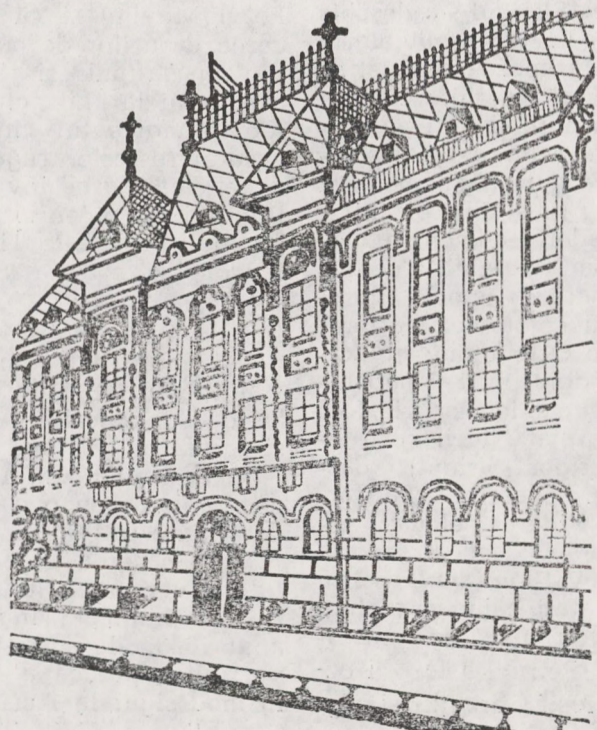
slujire ca patriarh a Patriarhului Justinian Marina.

Vom încerca, în continuare, să evidențiem câteva din contribuțiile de seamă aduse de autor la aprofundarea studiului Omileticii. O primă remarcă ar putea fi aceea că această disciplină a fost mai apropiată sufletului său. De aceea, am putea afirma că strădania sa consecventă a fost să prezinte un răspuns cât mai convingător posibil la întrebarea: „A propovădui ce înțeles are?”, răspuns apărut în revista M.A. nr. 3—4/1959. Acesta este fiul călăuzitor urmat în elaborarea Cursului de Omiletică. Temele abordate privesc precizarea noțiunii de predică și importanța acesteia în procesul mântuirii credincioșilor; purtătorii adevăratei propovăduiri împuterniciți prin chemare și împuternicire harică, în urma pregătirii temeinice pentru această misiune; izvoarele propovăduirii creștine; cuvântările bisericești după formă și conținut; cuvântările panegrice, pregătirea și susținerea acestora. O atenție specială a acordat predicii prin exemplul personal.

Unul dintre colegii săi de profesorat — Pr. prof. S. Vlad — l-a caracterizat succint în următoarele cuvinte: „Un profesor de Dogmatică bine orientat în specialitatea sa, dublat de un profesor de Morală cu studii temeinice, triplă de profesor de Omiletică, Catehetică și Pedagogie, larg orientat în toate domeniile”. Iar un fost student al său, pr. prof. Dumitru Abrudan, are următoarele aprecieri: „Cel mai de seamă dar pe care îl avem de la el este cuvântul pe care l-a rostit de la amvon și de la catedră... Cuvântul său s-a caracterizat prin tărie și frumusețe. A fost un cuvânt viu, lucrător, mobilizator la acțiune... El a scos, din vistieria sufletului și a minții sale, numai daruri de mare preț... dar a și trăit cu convingere și zel deosebit marile comandamente ale credinței creștine”.

A fost chemat la Sine de Tatăl Ceresc în ziua de 5 sept. 1980, iar exemplul vieții sale a rămas viu în memoria și rugăciunile celor dragi și a generațiilor de studenți și preoți care s-au învrednicit să-i audă cuvântul, oral și scris, și să-i urmeze pilda vieții.

Pr. prof. S. ȘEBU

La 27 noiembrie 2002 se împlinesc 100 de ani de la nașterea celui care a fost preotul și profesorul Ioan Gh. Coman, devotat slujitor al altarului și ilustrat slujitor al catedrei universitare, personalitate proeminentă a Teologiei noastre românești și a culturii poporului nostru. A fost cel care, din tinerețe, a depus strădani neobosite spre a valorifica darurile bogate cu care l-a înzestrat Dumnezeu.

A fost dascălul de teologie cu cea mai autentică vocație, vrednic de cea mai înaltă cinstitie, care în îndelungata sa activitate a format, cu trudă și dăruire de sine, generații după generații de slujitori ai altarelor și profesori de teologie, printre care și unele din cadrele didactice de la Facultatea de Teologie din Sibiu.

Profesorul Ioan Gh. Coman a personificat prototipul teologului — om de erudiție și de cultură, după modelul clasic patristic al lui Origen, al Sfinților Părinți capadocieni: Vasile cel Mare, Grigorie de Nazianz și Grigorie de Nyssa, al Sfântului Ioan Gură de Aur și alții ca ei, care au îmbinat teologia cu cultura și filosofia vremii, în folosul propovăduirii Evangheliei spre mântuire și au creat clasicismul teologic-creștin. Profesorul Ioan Gh. Coman și-a însușit și reactualizat acest tezaur de cunoștințe în teologia ortodoxă română. A fost un fel de Origen al Teologiei ortodoxe române cu rezultate din cele mai binecuvântate.

Viața și strădaniile sale reprezintă un adevărat imn închinat preoției, teologiei și culturii românești. Cu iscusință neîntrecută, cu hărnicie și perseverență neîncetată, ilustrul profesor, a desțelenit și a făcut să rodească terenuri noi, în câmpul teologiei patristice, cu filoane de gândire și de viețuire creștină adâncite în începuturile ființării noastre ca Biserica și popor pe plaiurile străbune dintre Dunăre și Mare, de asemenea, pe toate întinderile pământului românesc. Demonstrația științifică a vechimii creștinismului în Dacia, vechimea și continuitatea poporului român pe vatra existenței sale, i-au fost la inimă, dând la iveală studii de mare rezonanță, în țară și peste hotare. Cunosător neîntrecut al operelor Sfinților Părinți, le-a cercetat cu răbdare și migală și le-a pus în legătură cu scrierile și activitatea Sfinților Ierarhi Tomitani, cu „Părinții sciți” din Dobrogea și cu mulțimea mărturiilor arheologice creștine, cu martirii din aceste părți; aducând contribuții originale la dezvoltarea istoriei scrișului și teologiei ortodoxe, înfloritore în ținuturile locuite de strămoșii noștri daco-romani.

Părintele profesor Ioan Gh. Coman a fost și un cunosător profund al filosofiei clasice, a fost unul din statornicii cercetători care s-au îndreptat cu multă osârdie spre izvoarele curate ale Ortodoxiei, scoțând de aici mărgăritare de mare preț pentru lucrarea misionară și pastorală a preoției noastre. A împărțit cu dărnicie din aceste comori, prin cuvântările sale înaripate, rostite cu aceeași pasiune și putere de convingere, atât în fața altarului cât și de la catedră, sau de la unele înalte tribune internaționale. Aducând mereu în actualitate învățăturile biblice și patristice, prezentate de fiecare dată într-o impresionantă ținută academică și într-un impecabil veșmânt teologic, el s-a impus, în cele mai reprezentative foruri bisericești din țară și de peste hotare, ca un autentic doctrinar ortodox.

Biblie și politică

(Urmare din pag a 3-a)

ea afirmând pe baza unei interpretări literale (impropriu de altfel genului apocaliptic) a textului din Apoc. 20, 1 ș.u., instaurarea unei împărății mesianice lumești de 1000 de ani după a doua venire a lui Hritsos și până la sfârșitul lumii. Cu toate că la vremea apariției ea nu a reușit să se impună în Biserica răsăriteană datorită interesului minor al părinților greci pentru politicizare și istoricizare în teologie, în Apus ideea nu a dispărut de fapt niciodată în gândirea laică. Chiar dacă Reforma și Biserica Catolică s-au distanțat de h'liasm, el va cunoaște o nouă înflorire în pietism, care va promova de aceea misiunea între iudei, cu scopul convertirii lor la creștinism. În 1817 Noul Testament este tradus în limba ebraică, iar ceva mai târziu apare o traducere integrală a Bibliei în iddiș. Ideea nu a aflat susținere doar între credincioșii de rând, ci era susținută chiar în cercuri aristocratice britanice și prusace. Astfel se explică înființarea unui episcopat anglo-prusac în Ierusalim în 1841, primul său

Ceea ce rămâne vrednic de admirat la acest mare dascăl al teologiei noastre românești este și faptul că impresionanta sa știință teologică și enciclopedică, pe care și le-a dobândit cu trudă de-a lungul anilor ca pe o bogată și nepieritoare zestre, au fost permanente dublate de marea statură a sufletului său și a trăirii preoției.

Mărturie asupra activității preotului profesor Ioan Gh. Coman ne stă testamentul său întocmit la 30 ianuarie 1978 și din care reținem câteva fragmente: „am ajuns și am trecut la vârsta psalmistului, când omul simte că se apropie sfârșitul. Iar acest sfârșit impune unele recapitulări pentru mine însumi și unele hotărâri. Fecior de țărani din părțile Buzăului, n-am cunoscut alt secret în viață decât munca și râvna pentru bine, frumos, adevăr, dreptate și nădejdea schimbării lumii într-o vale a bucuriei, nu a lacrimilor. Momentan, aparente pledează pentru lacrimi, dar am convingerea că până la urmă binele va birui. Am fost mistuit toată viața de dorința de a cunoaște și de a mă lumina pe mine și pe alții prin știința care vine din rațiune și din harul Duhului Sfânt. Am fost împătimit după frumusețe și armonie sub toate formele și la toate nivelurile”.

„Am fost profesor și rector al Institutului teologic din București unde am crescut inimi curate, devotate Bisericii și Țării și am stimulat multe inteligențe. Am avut acolo necazuri dar și satisfacții. Am lucrat în domeniul ecumenismului, dar mentalitatea oamenilor se schimbă greu. Ca preot, am avut bucuria de negrăit din partea sufletului curat al credincioșilor. Credincioșii țin Biserica și cu credința și cu partea materială. Ca om de știință am realizat câteva lucruri în domeniul culturii greco-latine și al patristicii, dar sunt încă departe de a-mi fi realizat planul propus la început. În afară de volumul „Patrimoniul spiritual geto-dacic și patristic în spațiul carpato-danubian, cu deosebire la Dunărea de jos”, care va merge curând la tipar, mai am material pentru șase volume: unul în domeniul culturii greco-latine și umaniste în general, intitulat: „Promethée chez Eschyle et Platon” și cinci în domeniul teologiei patristice: 1. „Teodiceea Sfinților Părinți”; 2. „Antropologie patristică”; 3. „Hristologie patristică”; 4. „Ecumenismul patristic și actualitatea lui”; 5. „Sinteze de istorie și critică literară patristică”. Mi-a fost dragă ca ochii din cap cultura greacă, îndeosebi poezia, arta și gândirea nemuritorului popor elen. Clasicismul greco-latin e un panteon al frumuseții cum nu se găsește în nici o cultură a lumii. Frumusețe a rațiunii, a artei și a vieții. Sfinții Părinți sunt o liră a harului și a lacrimilor după mântuire. Paginile lor mi-au creat o viziune nouă. Plec de aici ca să mă întâlnesc aveau înțelepții clasici și cu Sfinții Părinți. Slavă lui Dumnezeu pentru toate”. Unele din lucrările amintite au văzut lumina tiparului, dar cu alte titluri. Opera sa tipărită totalizează peste 200 de titluri, peste 9 000 de pagini tipărite și 2 000 de pagini dactilografiate, încă netipărite (Patrologia, vol. IV și alte lucrări).

La împlinirea a 100 de ani de la nașterea profesorului Ioan Gh. Coman și aproape 16 ani de la trecerea la cele veșnice (11 martie 1987), îi păstrăm cu recunoștință vie și luminosă amintirea personalității pregnante și impunătoare.

Arhid. Prof. Dr. CONSTANTIN VOICU

Misiunea Bisericii într-o societate pluralistă și democratică

Sub această egidă s-a reunit în perioada 18—26 septembrie a.c. în Edemissen, lângă Hannover — Germania, cea de a IX-a ediție a Dialogului teologic tănăr dintre Biserica Ortodoxă Română (BOR) și Biserica Evanghelică din Germania (EKD). Realitățile cu care se confruntă societatea actuală, continuă să provoace inevitabil și Biserica, iar aceasta este chemată mai mult ca oricând, ca printr-o dinamică exegeză și transmitere a propriei moșteniri, să răspundă acestora; creștinii sunt chemați nu numai să păstreze ceea ce au primit, ci și să asimileze în viața lor conținutul și să transmită și altora experiența lor potrivit cu anumite particularități culturale, istorice, sociale etc. În acest sens, în mersul ei spre Împărăție, Biserica este pe de o parte constrânsă de „credința ce s-a dat sfinților o dată pentru totdeauna” (Iuda 3), iar pe de altă parte, e dependentă de condițiile și exigențele recepției acestui mesaj de experiență umană a Eklesiei, iar aici provocările sunt mari, mari și serioase, determinate de multe ori de presiunea extraordinară a istoriei de a atrage după sine și Biserica,

de a impune Bisericii ritmul său, propria vedere și erminie a realității. Ne înscrim sau nu în acest ritm? Răspundem prin retragere sau prin ieșirea în întâmpinare? Unde găsim forța de a răspunde? În orice caz este imperios necesară o bună radiografie a realității, precum și o reconsiderare a problemicii misionare a Trupului lui Hristos, confruntat la acest început de mileniu cu situații fără precedent. Din astfel de considerente s-a ajuns la stabilirea unei astfel de tematici pentru zilele dialogului, urmând ca ea să fie dezbătută din toate perspectivele, ceea ce s-a și întâmplat. Tema precum „Fundamentarea dogmatică a misiunii”, „Misiunea ca inculturație a Evangheliei”, „Misiunea în viața concretă a comunităților”, „Noi proiecte teologice-misionare”, „Misiune și Ecumenism”, „Principiul teritorial și teama de prozelitism”, au stârnit un deosebit interes pentru aprofundare, fundamentare și discuție, fapt oglindit și în comunicatul final al întâlnirii

care în prezent este în curs de definitivare.

S-au precizat, printre altele, că misiunea Bisericii nu poate să fie în nici un caz străină de structura dogmatică a acesteia. Sfânta Treime e baza și izvorul principal al naturii misionare a Bisericii. Trimiterea de către Hristos a Apostolilor e înrădăcinată în faptul că Hristos însuși a fost trimis de Tatăl prin Duhul Sfânt (In. 20, 21—23). Doar pe baza unei veritabile teologii trinitare se poate înțelege misiunea Bisericii, care e întemeiată în cele din urmă pe misiunea lui Hristos. Această misiune se desfășoară în diferite cadre și pe anumiți parametri, atât interni (fie în cadrul fiecărei Biserici, fie în cel circumscris Bisericii în ansamblu, cel al relațiilor interconfesionale), cât și externi (cei ai „ieșirii” Bisericii înaintea unei lumi care n-a auzit glasul Evangheliei, în aceeași dinamică a împlinirii chemării de propovăduire a Cuvântului până la marginile lumii). Toate aceste aspecte prezintă situații deosebite la care se cuvine a se lua aminte. În

orice caz perspective pozitive există, atâta vreme cât gestionarea acestora e tratată cu toată responsabilitatea.

Între toate acestea, problema inculturației Evangheliei s-a bucurat de o aprofundare deosebită în contextul vizitelor făcute în Hermannsburg la Seminarul Misionar de acolo și în Braunschweig. În jurul unor oameni ca Herr Ehlhaus și Klaus Burckhardt, cu semnificative experiențe în misiunile creștine din Africa, am putut învăța — gândindu-ne la „autohtonizarea” Evangheliei — că, până când viața lui Hristos nu găsește expresie în termenii culturali locali, evanghelizarea și catehizarea, ca să nu mai vorbim de formarea propriului mod de teologizare, nu pot să progreseze. Acestea dacă se vor autentice, trebuie să fie ele însele, să se miște pe coordonate potrivite genului cultural propriu, să se recurgă (dar nu să se întoarcă) la valorile ancestrale ale acestor spații teocosmice — să găsească acolo deschideri și potențialități creștine. Misionarii trebuie

în acest sens să cerceteze centrul de gravitație al tradițiilor autohtone și să grefeze acolo mesajul lui Hristos.

Desigur, multe se pot spune pe marginea celor discutate. Este o temă pe cât de actuală, pe atât de generoasă, însă doresc ca în această a doua parte a prezentării să mă opresc asupra modului organizatoric al întâlnirii. Pe parcursul celor nouă zile de lucru, programul, deși intensiv, a fost totuși variat și prin aceea interesant. Prelegerile susținute și discuțiile purtate au fost întregite, cum am și anunțat deja, de numeroase deplasări, nu doar în Hermannsburg și Braunschweig, ci și în Hildesheim — oraș medieval și centru pentru misionar, mănăstirea Loccum — în trecut a aparținut ordinului cistercienilor, azi găzduiește un Seminar de Pregătire a tinerilor pastori, Peine — centru de decanat, Celle — unde funcționează un Colegiu comunitar organizator a numeroase proiecte privitoare la metodele de sprijinire a celorlalți creștini, în vederea redescopere-

rării vieții (ex. programul „Gottesdienst Leben”); însă punctul central al tuturor acestor întâlniri a fost deplasarea la Sediul central EKD din Hannover unde am luat cunoștință de alte asemănătoare proiecte și am purtat discuții deosebit de interesante cu Dl. Episcop Koppe, figură macantă a C.E.B., în special, și a lumii ecumenice în general. Pe lângă acestea, în perimetrul comunității din Edemissen s-au organizat slujbe, programe recreative, toate sub atenta coordonare a D-lui pastor Detlef Lieman.

Tema „Misiunii...” a adunat pentru dezbateri, teologi din ambele Biserici, celor mai experimentați alăturându-li-se colegii noi, împreună stabilind planuri concrete pentru viitor. Este potrivit ca acești participanți să fie amintiți: din partea Bisericii Evanghelice — Johannes Toasperm, Detlef Lienau, Gunter Barth, Friederike Schonemann, Thorsten Maasen, Dionisie Arion; din partea Bisericii Ortodoxe — arhid. Mihai Săsăujan, pr. Daniel Benga, pr. Călin Dragoș, Alina Pă-

(Continuare în pag. a 8-a)

CRISTIAN ALMĂJANU

(Urmare din pag. 1)

1596 (dată contestată însă de unii istorici ucraineni). A mai avut câțiva frați și surori; trei frați, Mihail, Gavriil și Moise vor ajunge domnitori în Moldova și Țara Românească. După moartea lui Simion Movilă, mama împreună cu fiii și fiicele ei au părăsit în Țara Românească, apoi s-au stabilit definitiv în Polonia, unde aveau proprietăți. Tânărul fiu de domn („voivodici”), Petru, și-a început învățătura în casa părintească, apoi a continuat în renumita „școală a Frăției ortodoxe” din Lvov, precum și la „Academia Zamoska” (din Zamosz), întemeiată de hatmanul polonez Jan Zamoiski, în care a dobândit o frumoasă pregătire umanistă, cum se obișnuia în colegiile medievale. În același timp s-a pregătit și sub raport militar, așa cum se obișnuia în familiile nobile poloneze, luând parte și la două lupte împotriva ostilor otomane, la Tușora și la Hotin. Curând și-a cumpărat o moșie la Rubiejovka (unde a zidit și o biserică), în apropiere de Kiev, renumitul centru cultural și bisericesc al ucrainenilor ortodocși, unde se afla și renumita „Lavră a Peșterilor” (Pecerskaia Lavra), pe care o vizita adeseori, mai cu seamă la hramuri. Datorită firii sale meditative, dar și sub înrăurirea unor călugări din Lavră, s-a călugărit acolo, probabil în anul 1625, păstrându-și numele primit la botez. Deși era destul de tânăr, în toamna anului 1627 a fost ales arhimandrit — egumen al mănăstirii Pecerska din Kiev, Trebuie să notăm că după anul 1569 teritorii întinse din Ucraina și Bielorusia (Belarus) de azi, foste cnezate ucraino-ruse, au fost alipite la Polonia catolică. Datorită acestor anexări teritoriale, a început aici o intensă acțiune prozelitistă din partea unor călugări iezuiți catolici pentru ca să-i forțeze pe credincioșii ortodocși ucraineni și belaruși să adere la unirea cu Biserica Romei. Așa se explică așa-numita „unire de la Brest”

din anul 1596, când o parte din clerul și credincioșii din Ucraina și Belarus au aderat la unirea cu Roma, prin acceptarea celor patru puncte numite „florentine”: primatul papal, filioque, purgatoriul și azimele. În urma acestui act, unele eparhii ortodoxe au fost desființate, altele au rămas fără ierarhi, multe din mănăstirile și bisericile ortodoxe închise sau trecute în proprietatea noii Biserici unite cu Roma, anumiți preoți obligați să accepte unirea și alte acte abuzive. Abia prin anii 1620—1621, patriarhul Teofan al Ierusalimului care a călătorit prin Ucraina și Rusia, a hirotonit, în ascuns, șase episcopi ortodocși și un nou mitropolit pentru scaunul de la Kiev.

Într-o astfel de conjunctură, cu totul defavorabilă Ortodoxiei, și-a desfășurat activitatea tânărul egumen al Lavrei Pecerska din Kiev, care rămăsese în stăpânirea ortodocșilor. În decurs de cinci ani, a reușit să restauzeze mănăstirea, cu renumitele ei peșteri, a refăcut tipografia, în care a editat mai multe cărți de slujbă și de învățatură. În anul 1631 a pus bazele unui Colegiu umanist, inițial în Lavră, mutat apoi în mănăstirea Bratska din Kiev, din care se va dezvolta — la începutul secolului al XVIII-lea — renumita Academie duhovnicească (numită și „Molvileană”), din Kiev, cea mai veche instituție de învățământ superior la slavii ortodocși, care a dăinuit până la revoluția bolșevică din 1917.

În 1632, Petru Movilă având și calitatea de membru în Dieta Poloniei (ca egumen la Pecerska), împreună cu alți deputați ortodocși, a sprijinit alegerea noului rege Vladislav IV (1632—1648). În felul acesta, noul rege s-a văzut nevoit să recunoască unele din vechile drepturi ale ortodocșilor din regatul polon: libertatea cultului, recunoașterea Mitropoliei din Kiev cu patru episcopii sufragane, dreptul pentru ortodocși de-a avea biserici și mănăstiri, tipografii și

spitale, restituirea bisericilor luate în mod abuziv de uniți și altele.

În 1633 a început o nouă etapă în viața lui Petru Movilă, căci atunci a fost ales „arhiepiscop și mitropolit al Kievului, Haliciului și a toată Rusia” (=Rusia Mică, Ucraina), confirmat de regele Vladislav, recunoscut de patriarhul ecumenic Chiril Lukaris și hirotonit arhieru în catedrala „Adormirea Maicii Domnului” (Uspenia) din Lvov (numită și „Volosskaia terkov”, pentru că la zidirea ei au contribuit și mulți domni moldoveni, inclusiv cei din familia Movilă). În cei 13 ani de păstorie, a continuat refacerea unei biserici din cuprinsul eparhiei Kievului, a purtat o grijă statornică colegiului pe care-l înființase la Kiev, precum și altor școli din marile orașe din Ucraina și Belarus, a îndrumat preoțimea spre o mai bună lucrare misionară-pastorală. O grijă deosebită a manifestat față de tipografiile bisericesti de la Kiev și Lvov, în care a editat trei categorii de lucrări: cărți de slujbă, cărți de învățatură sau de zidire sufletească pentru credincioși și cărți polemice, îndreptate împotriva catolicilor. Din prima categorie cităm doar cartea numită **Evhologion (sau Molitvelnic și Trebnic)**, tipărită în Lavra Pecerska în 1646, cu peste 1500 de pagini și cu 126 de slujbe. Din a doua categorie fac parte o serie de traduceri — în slavo-rusă — din Sfinții Părinți răsăriteni, în speță din marii „Părinți ai pustiei” și Cazanii, iar dintre lucrările polemice notăm doar cartea intitulată **Lithos (Piatra)**, o adevărată apologetică a Bisericii ortodoxe din Ucraina și Belarus, cu respingerea acuzelor iezuite la adresa ei.

Cea mai importantă lucrare cu caracter dogmatic, moral și liturgic a mitropolitului Petru Movilă este însă **Mărturisirea Ortodoxă sau Pravoslavnica Mărturisire**. Era un Catehism mai dezvoltat, sub forma a 261

Un nou sfânt român

de întrebări și răspunsuri, în trei părți: prima parte explica Simbolul de credință niceo-constantinopolitan (Crezul), partea a doua prezenta învățătura ortodoxă despre nădejde, explicând rugăciunea Tatăl nostru și fericitirile, iar partea a treia expunea învățătura despre dragostea față de Dumnezeu și de oameni. Întreaga lucrare se întemeia pe învățătura Sfinței Scripturi și a Sfinței Tradiții, folosind mereu lucrările unor mari Sfinți Părinți (Ciprian, Ioan Gură de Aur, Chiril al Ierusalimului, Ioan Damaschin și alții).

Lucrarea a fost pusă în discuția unui Sinod local care a avut loc la Kiev, în septembrie 1640, dar participanții n-au fost de acord cu două învățături ale Mărturisirii, în care se putea sesiza ușor o influență catolică. Din aceste considerente, s-a decis să fie consultate și alte Biserici ortodoxe, inclusiv Patriarhia ecumenică din Constantinopol, condusă pe atunci de Partenie I. Așa s-a ajuns la ideea convocării unui Sinod la Iași, deci într-o țară ortodoxă, unde domnea Vasile Lupu (1634—1653), cunoscut în întreaga lume ortodoxă ca un mare binefăcător al tuturor Bisericilor ortodoxe căzute sub dominația otomană. Sinodul s-a deschis la Iași, la 15 septembrie 1642, în trapeza mănăstirii Sfinții Trei Ierarhi, ctitoria domnitorului, care a participat și la ședința de deschidere, așa cum participau și împărații (basileii) bizantini la Sinoadele ecumenice. Atunci s-au întâlnit pentru prima oară în istorie reprezentanții celor trei mari ramuri ale Ortodoxiei: **greacă**, prin cei doi trimiși ai patriarhului ecumenic: Porfirie, fost mitropolit al Niceii și Meletie Syrigos (Sirigul), dascăl și predicator al Patriarhiei, considerat cel mai învățat teolog grec al secolului al XVII-lea; **slavă**, prin trei învățați călugări-teologi kieveni, trimiși de mitropolitul Petru: Isaii Kozlovski, Iosif Gorbački și Ig-

natie Starușici (probabil și Sofronie Pociatki, tot un kievean, pe atunci rector al Colegiului înființat în mănăstirea Sf. Trei Ierarhi) și **latină** (română), reprezentată prin mitropolitul Varlaam al Moldovei și episcopii lor sufragani de la Roman, Rădăuți și Huși; probabil vor fi fost de față și unii cărturari mireni (poate Grigore Ureche cronicarul sau vornicul Eustratie); a fost regretabil că n-a fost invitat nimănui din Țara Românească.

Lucrările Sinodului au durat 43 de zile, deci până la 27 octombrie 1643. Anumite informații referitoare la modul în care s-au desfășurat lucrările se găsesc în însemnările lui Meletie Sirigul, precum și într-o scrisoare a medicului danez (după unii, olandez) Scocard (Skovgaard), aflat la Curtea lui Vasile Vodă Lupu. Pe măsură ce erau discutate cele 261 de întrebări și răspunsuri, Meletie Sirigul le traducea din limba latină în greaca vorbită atunci. În felul acesta, la încheierea lucrărilor, exista și o versiune nouă, în grecește. Discuții mai aprinse s-au purtat în legătură cu cele două puncte asupra cărora n-au fost de acord nici participanții de la Sinodul din Kiev. Acum, s-a stabilit adevărul de credință ortodoxă că nu există purgatoriu (cum susținuse inițial Petru Movilă) și că prefăcerea darurilor de pâine și vin în Trupul și Sângele Domnului la Liturghie are loc în momentul în care preotul rostește rugăciunea de chemare sau invocare a Duhului Sfânt (epicleza), la imnul liturgic „Pe Tine Te laudăm”.

În martie 1643, Mărturisirea a fost aprobată de Sinodul patriarhal din Constantinopol, apoi de patriarhii de Alexandria, Antiohia și Ierusalim. În felul acesta, ea a devenit o Mărturisire de credință sau o carte de doctrină a întregii ortodoxii.

După părerea unor cercetători, versiunea latină ar fi fost publicată încă din anul 1643, la Amsterdam; versiunea greacă a apărut în mod sigur la Amsterdam,

în 1667. Era prima carte scrisă de un român și tipărită în Apusul Europei! De acum înainte, ea a apărut mereu fie în limba greacă (15 ediții), fie în peste 20 de ediții slavo-ruse, dar și în alte limbi europene: olandeză, germană, maghiară, sârbă, bulgară etc. În românește a apărut pentru prima oară la Buzău, în 1691, în traducerea logofătului Radu Greceanu, continuând cu alte 20 de ediții, până în zilele noastre. A fost întrebuițată ca manual didactic în multe școli teologice rusești, românești și din alte țări ortodoxe, iar teologii de diferite confesiuni au scris studii asupra ei. Din aceste considerente, istoricul și teologul rus Macarie Bulgakov, mitropolitul Moscovei (sec. XIX), l-a socotit pe Petru Movilă drept „părintele teologiei ortodoxe moderne”.

Prin tot ce a lucrat la Kiev, a adus un aport prețios la renașterea Ucrainei și Bielorusiei, fiind considerat ca un adevărat precursor al țării Petru cel Mare în acțiunile sale de „occidentalizare” a Rusiei. Trebuie să mai notăm că el a fost un sprijin real și pentru domnitorii români Matei Basarab și Vasile Lupu, cărora le-a trimis mai multe instalații tipografice — inclusiv meșteri —, precum și profesori pentru colegiul înființat la Iași, în mănăstirea Sfinții Trei Ierarhi.

Iată atâtea motive care au stat la baza hotărârilor luate de Biserica ucraineană în 1996, apoi a celei române, ca mitropolitul Petru Movilă să fie trecut în rândul sfinților, prăznuirea lui urmând să se facă în fiecare an în ziua trecerii sale la Domnul (722 decembrie 1646). În felul acesta, luna decembrie devine luna cu cei mai mulți sfinți și cuvioși de neam moldovean din calendarul nostru ortodox (Sfântul Daniil Sihanstrul în 18, iar în 31 ale lunii alți nouă cuvioși din mănăstirile moldovene. Pentru rugăciunile lor, Doamne ocrotește pământul Moldovei de pe ambele maluri ale Prutului!

Un mare cărturar român: jinarul Naum Râmniceanu

Despre călugărul cronicar Naum Râmniceanu există foarte multe date și informații istorice, căci personalități importante ale culturii noastre s-au ocupat îndeaproape de activitatea excepțională a acestui călugăr cărturar¹.

El era originar din comuna Jina, județul Sibiu, localitate care face parte din cunoscuta regiune numită „Mărginimea Sibiului”, ai cărei locuitori au ocupația principală de creștere a oilor. Locuitorii acestei comune încă din vechime erau oameni liberi, nesupuși servituțiilor feudale, așa cum era situația satelor de la șes. Astfel, Jina făcea parte dintre cele șapte cetăți regale care apărau partea de sud a Transilvaniei: „În regiunea Sibiului, între defileul Oltului și Valea Sebeșului au existat astfel de cetăți regale la Tălmăciu, Cisnădie, Cisnădioara (Măgura Mare), Rășinari (colina „Cetate”), Orlat (Dealul Urișilor), Tilișca (Dealul Cetate), și Jina. Expresia „Terra septem castrum” întâlnită în cronică dominicanilor din Erfurt (1242), ca și în alte documente mai târzii, ar putea să corespundă cu pământul celor șapte cetăți din regiunea Sibiului, apărute de locuitorii români din comunitățile sătești existente în veacurile XII și XIII. Aceste comunități românești au constituit în bună parte, baza demografică a satelor din „Mărginimea Si-

biului” care sunt pomenite mai târziu în documente (Săliște, Galeș, Vale, Tilișca, Sibiel, Fântânele (Cacova), Săcel, Orlat, Rășinari, Sadu, Jina, Poiana ș.a.), toate aflate pe domeniile cetăților de graniță de care am pomenit².

Locuitorii satelor din Mărginimea Sibiului au fost cei care au menținut legătura cu românii din celelalte două principate românești, Țara Românească și Moldova, căci datorită transumanței, ei treceau cu turmele lor de o parte și de alta a Carpaților: „Oierii mărgineni aveau cele mai întinse relații cu Țările române, fiind un element important de unitate sufletească între românii liberi și cei subjugăți, ortodocși dârji, oameni cu bune și trainice câștiguri, erau totdeauna sprijinitori devotați ai Bisericii cu fapta și cu cuvântul. Cărțile sfinte, odoarele și odăjdiele bisericesti nu lipseau din desagații acestor oieri când se întorceau acasă pentru a fi dăruite unei biserici lipsite. Mănăstirile din Țările române aveau mulți călugări dintre acești ardeleni din care s-au ridicat și vlădicii cum vom arăta³.

Între acești călugări se afla și Naum Râmniceanu care împreună cu familia sa s-a refugiat în Țara Românească la Râmnicu-Vâlcea, datorită persecuțiilor la care erau supuși românii ortodocși din Transilvania pen-

tru a trece la unirea cu Biserica Romei. La acestea s-a adăugat și distrugerea mănăstirilor ortodoxe din această provincie românească din ordinul generalului Bukov.

În acest mod se explică prezența masivă a călugărilor ardeleni în mănăstirile din Țara Românească și Moldova: „O parte din călugării transilvăneni luptători pentru Ortodoxie s-au așezat în mănăstirile din Țara Românească: Nicolae Pop-Nichifor, Nicodim, Sofronie de la Cioara etc. Apoi episcopii Pahomie al Romanului și Misail al Buzăului, mitropolitul Iacob Stamat, starețul Gheorghe de la Cernica și Căldărușani, arhiereul Ioanichie Stratonicios, arhimandritul Eustație de la Brătești — Pașcani, protosinghelul Naum Râmniceanu, maica Suzana Arșic, care a ctitorit mănăstirea ce-i poartă numele, ieromonahii Ioanichie de la Predeal, Teodosie de la Stănișoara, Visarion de la Cocos și atâția alții erau originari din Transilvania.

În 1815 s-a ivit chiar o neînțelegere la Căldărușani, pricinuită de faptul că „ungureni” adică transilvănenii dețineau toată ocârmuirea mănăstirii. La Neamț în prima jumătate a sec. al XIX-lea, călugării ungureni întreceau cu numărul pe moldoveni. În acest fel, mănăstirile noastre au avut un însemnat rol în întărirea conștiinței de unitate na-

țională⁴.

Activitatea cărturărească a protosinghelului Naum Râmniceanu (1764—1838) a fost foarte bogată, dovadă fiind numeroasele manuscrise rămase de la el în limbile greacă și română. Lucrările sale erau teologice, istorice și literare, unele originale, altele traduse sau prelucrate. „Între ele amintim: un Poemion în versuri grecești despre originea românilor, un Cromograful grecesc în proză despre evenimentele petrecute în Țara Românească între anii 1768—1810, Istoricul Zaveriei în Valahia, în grecește și Adunarea hromologiei domnilor țării noastre, cu un lung cuvânt înainte, în care vorbește despre originea noastră română și despre continuitatea noastră în Dacia. A tradus în românește Istoria bisericească a lui Meletie al Atenei. A copiat de asemenea câteva manuscrise de lucrări teologice⁵. La acestea se adaugă copierea unei Psaltichii sau meșteșugul cântărilor bisericesti pe glasuri⁶. De aceea nu este de mirare că episcopul Filaret al Râmnicului l-a sprijinit pe protosinghelul Naum Râmniceanu, alături de alți călugări — cărturari cum au fost: Grigorie Râmniceanu, Chiriac Râmniceanu, Dionisie Eclesiarh⁷.

O ultimă informație despre călugărul — cărturar Naum Râmniceanu o avem din anul 1788, când se re-

întoarce în Transilvania: „Către sfârșitul veacului al XVIII-lea activa în Transilvania cunoscutul Naum Râmniceanu, care se trăgea de altfel, prin părinții săi din Jina. Prin 1788 se refugiază de la Horezu la Sibiu, de unde pleacă la Hodoș — Bodrog și Lipova⁸.

Astfel, protosinghelul Naum Râmniceanu rămâne unul dintre călugării — cărturari cei mai reprezentativi ai Bisericii noastre Ortodoxe din Transilvania, contribuind prin activitatea și opera sa la o mai bună cunoaștere a istoriei Bisericii și a țării noastre în același timp, fiind unul dintre numeroșii transilvăneni care au contribuit la menținerea unității spirituale dintre românii din cele trei provincii românești, despărțiți vremelnice de granițe impuse de stăpânitorii străini din vremuri de mult apuse.

Preot VIRGIL MANASE

Note bibliografice:

1. Între cei care s-au ocupat de călugărul ardelean Naum Râmniceanu se numără următorii: Constantin Erbiceanu, Cronicari greci care au scris despre români în epoca fanariotă. Text grecesc și traducere românească, București 1888, LXXX +361 p. (lucrările sale scrise în limba greacă cu traducere în românește); CONSTANTIN ERBICEANU, Viața și activitatea li-

terară a protosinghelului Naum Râmniceanu, București, 1900, 97 p. (Acad. Rom. Discursuri de recepție, XXII). St. BEZDECHI, Protosinghelul Naum Râmniceanu despre originea neamului și a limbii noastre, în revista „Transilvania”, an LXXIV nr. 3—4, Sibiu, 1943, p. 231—237; St. BEZDECHI, Cronica inedită de la Blaj a protosinghelului Naum Râmniceanu, partea I Text însoțit de un studiu introductiv, Cluj-Sibiu, 1944, 107 p.; G. CĂLINESCU, Naum Râmniceanu în „SCIL”, 1966; p. 22—23; SEBASTIAN BARBU-BUCUR, Naum Râmniceanu, în „Studii de Muzicologie”, vol. IX; București, 1973, p. 149—192; Cf. Preot Dr. MIRCEA PĂCURARIU, Istoria Bisericii Ortodoxe Române, vol. 2, București, 1981, p. 618.

2. AUREL DUMITRESCU — JIPPA și NICOLAE NISTOR — Sibiul și ținutul în lumina istoriei I, Editura Dacia, Cluj-Napoca 1976, p. 23.

3. ȘTEFAN METEȘ — Istoria Bisericii și a vieții religioase a românilor din Transilvania și Ungaria, vol. 1 (până la 1698), Sibiu, 1935, p. 343.

4. Preot Prof. Dr. MIRCEA PĂCURARIU, op. cit., p. 568.

5. IDEM., op. cit., p. 612.

6. IDEM., op. cit., p. 636.

7. IDEM., op. cit., p. 435.

8. AUREL DUMITRESCU JIPPA și NICOLAE NISTOR, op. cit., p. 212.

(Urmare din pag. a 3-a)

Printre altele, ieroschimonahul Ștefan l-a informat pe tânărul ierodiacon că, „acel Cuvios are și Viața pe larg scrisă de ai săi ucenici”. Atunci, spune cronicarul: „M-am îndemnat a cerceta de acea carte și, cu mare osteneală și cheltuielă, am găsit ascuns acel Pomelnic, împreună cu Viața, iar de mulți ani prăpădit, asemenea și un Antimis al Peșterii, la un sat în Dobriceni, anume Sumalcu în Vâlcea”.

Retras la Mănăstirea Tismana, ierodiaconul Chiril primește hirotonirea întru ieromonah și îmbracă schima mare, sub numele de Chiriac, apoi i se încredințează Schitul Cio-clovina, îndeplinind funcția de egumen și duhovnic. Redactând, în anul 1812, o colecție de scrieri monahale, ieroschimonahul Chiriac include și *Viața Cuviosului Părintelui nostru Antonie Schimonahul*, arătând și motivul care l-a determinat să o transcrie, anume: „Cu cuviință am socotit, pentru folosul meu și al celor ce vor dori, a prescrie de aici înainte Viața aceluia strămoș al meu, fiindcă altele pretutindenea se află, iar această, nu. Și, fiind și mai de curând, poate va da răvnă celor ce doresc mântuire, cu toate că, acest cuvânt nu este întemeiat cu atâtea faceri de minuni ca ale sfinților celor mari. Dar, cu cât cuprinde în sine și câte am auzit și am văzut, destule sunt a da crezare de cuvios și rob al lui Dumnezeu”.

Viața Sfântului Antonie de la Iezerul a cunoscut mai multe ediții; prima apare în anul 1890, aparținând profesorului Constantin Erbiceanu, care o tipărește după manuscrisul ieroschimonahului Chiriac; urmează apoi cele ale episcopilor râmniceni, Ghenadie Enăceanu, în 1892, și Atanasie Mironescu, în 1906; ultima ediție apare în 1962, a profesorului Aurelian Sacerdoteanu, cu ocazia publicării studiului intitulat: *Pomelnicul Mănăstirii Iezerul*.

Din cuprinsul *Vieții*, redactată de ieromonahul Nicolae, rezultă limpede că, Antonie schimonahul era originar de la „Enica din Țara Grecească”, adică din Ianina, iar nu „din Teiuș (Transilvania)”, sau „dintr-unul din satele subcarpatice ale județului Vâlcea”. Identificarea locului de naștere cu Teiușul transilvănean a fost posibilă, datorită faptului că, pictura bisericii Schitului este realizată de „smeritul între ieromonahi chir Nicolae sin Nicolii din Teiuș”, ucenicul Cuviosului, însă aici este vorba de un cătun oltenesc aflat în raza comunei Bărlogu, iar cu privire la „unul din satele subcarpatice” nu există nici un temei justificativ.

Este adevărat că, însuși Chiriac Râmni-

ceanu nu știa precis, dacă Antonie s-a născut în sudul Dunării, sau numai părinții săi. Însă, chiar dacă s-a născut în țara noastră, locul de naștere trebuie să fie Râmnicu Vâlcea, unde erau stabiliți mulți comercianți veniți din ținutul grecesc.

Deși autorul *Vieții* spune că Antonie era „de neam grec”, el era un aromân, deci un valah din neamul nostru. Această afirmație se bazează pe rezultatul cercetărilor competente ale profesorului Anastase N. Hâciu care în valoroasa sa lucrare *Aromânii*, demonstrează că, aromânii, în relațiile comerciale cu țările străine, erau considerați greci, datorită faptului că aveau religia ortodoxă și vorbeau curent limba greacă, pe care o foloseau în școală și biserică. De asemenea, s-a constatat documentar că grecii n-au avansat cu comerțul mai sus de Tesalonica, oraș situat în nordul țării, iar aromânii s-au răspândit prin întregul Imperiu otoman și în țările vasale, ca Principatele Române, Transilvania, Ungaria, până în Egipt și Asia Mică; ei se bucurau de privilegiu comercial special, obținute de la sultanul Murad al II-lea (1421-1451), printr-o capitulațiune, confirmată și de sultanii ulteriori, datorită faptului că, în timpul unui război, i-au permis trecerea prin defileul Pindului.

În capitulațiunea sultanului, scrie că: „Vlahii (aromânii - n.n.) vor putea călători în toată libertatea, prin tot Imperiul, exercitând orice profesie li s-ar părea bună”. Bucurându-se de această libertate, Antonie sau părinții săi vin în Țara Românească și se stabilesc la Râmnicu Vâlcea, unde exista o mare colonie de aromâni comercianți. Aici, tânărul Antonie se căsătorește, cum scrie arhimandritul Chiriac: „Acest Cuvios părinte Antonie, fiind căsătorit, a născut fecior pe popa Mihail, care și acela a fost căsătorit”. Este adevărat că același arhimandrit scrie în altă parte că, „Antonie nu s-a căsătorit, ci mergând la Sfânta Episcopie a Râmnicului, unde tuncându-și perii capului, a intrat în cinul călugăresc”. Prin aceasta, se înțelege că nu s-a recăsătorit, deși se crede că a rămas văduv la o vârstă tânără, întrucât are un singur moștenitor.

Antonie practică negustoria până la vârsta de 62 de ani, perioadă în care și-a îndeplinit și obligațiile paterne față de fiul său; numai după căsătoria și hirotonirea lui în preot, optează pentru viața monahală, așa cum prevedea canoanele bisericești. El nu intră în mănăstire la îndemnul „egumenului de la Iezerul”, întrucât totul era ruinat acolo.

Sf. Antonie de la Iezerul

Împlinind trei ani de ascultare desăvârșită în mănăstire, Antonie primește voturile monahale, apoi sufletul său se învâpăiază de focul dragostei pentru Sfântul Munte, știind că este locul unde se practică nevoințe călugărești mai aspre; însă, episcopul Ilarion îl sfătuiește să rămână în țară, întrucât și aici sunt condiții corespunzătoare vieții pustnicești, uneori chiar superioare celor din Muntele Athos, și îi recomandă Schitul Iezerul.

Ascultător din fire, Cuviosul Antonie se îndreaptă spre Iezerul, unde găsește „mănăstioara de tot pustie, nelocuită măcar un călugăr sau alt om pământean”, iar „biserica fiind surpată de tot”. Ruinele Schitului nu-l descurajează, ci începe refacerea lui, dând întreaga agoniseală „ce a avut din prisoseala neguțătoriei”. Când biserica și chiliile, precum și zidul împrejmuitoar au fost terminate, episcopul „puind egumen și alți părinți locuitori de obște”, viața monahală de la Iezerul intră din nou în făgașul vechilor rânduieli călugărești.

Potrivit biografiilor săi, ieromonahul Nicolae și arhimandritul Chiriac, Cuviosul Antonie nu a fost hirotonit preot; ei totdeauna îl numesc „schimonah”. De asemenea, în *Pomelnicul Schitului Iezerul* este trecut: „Antonie schimonahul”, precum și în cel al strănepotului său. Dacă Sfântul Antonie era preot, în documente ar fi fost menționat „ieroschimonah”, adică ieromonah schivnic.

Mare iubitor de liniște sufletească, și dorind singurătatea, „ca să poată lupta împotriva celui maestru”, Cuviosul Antonie se retrage în pustie, unde găsește o peșteră, aproape de vârful muntelui. În urma rugăciunilor stăruitoare, Dumnezeu îi descoperă să-și facă biserică în stânca peșterii. Primind binecuvântarea episcopului, bătrânul monah se nevoiește cu dalta și ciocanul, trei ani de zile, până desăvârșește bisericuța și chiliia.

La Peștera Iezerului, Cuviosul Antonie și-a rânduit viața pustnicească pe temeiul principiului monahal: „Roagă-te și muncește!”. Ucenicul său relatează că, „niciodată fără de lucru nu ședea, ci au se ruga, au lucra în ogradă”. El a defrișat mari suprafețe de pădure, unde plantează tot soiul de pomi fructiferi, rămași multă vreme ca mărturie vie a muncii sale stăruitoare.

Cuviosul Antonie este recunoscut ca practicant al unei asceze foarte severe, avea îmbrăcăminte simplă; mâncarea o servea la ora trei după amiază, dar numai pâine, și aceea „tocmită cu măsură”, iar vîn sau rachiu nu a gustat niciodată în pustie; purta brâu din

verigi de fier împrejurul trupului, iar lacrimile din ochi erau nelipsite. Cu privire la înfățișarea și temperamentul său, ucenicul spune că, era „vesel la căutătură; fața obrazului frumoasă; puțintel cam iute din fire, dar degrab și lesne iertător”.

Datorită nevoinelor sale, Cuviosul Antonie „multe iscușenii a avut de la diavolul, dar cu ajutorul lui Dumnezeu, rugându-se ziua și noaptea, pe toate le-a biruit. Astfel și-a petrecut viața, aproape trei decenii, iar când a trecut în veșnicie avea 92 de ani. Trupul Cuviosului a fost așezat în mormântul pe care el însuși l-a săpat lângă ușa Peșterii, de cei mai apropiați ucenici ai săi, ieromonahii Nicolae și Atanasie; apoi, de multe ori li s-a arătat în vis, „fiind în sfânta biserică, și având engolpion de aur la pieptul Sfinției Sale, și strălucind foarte cu raze”.

Cuviosul Antonie a avut numeroși descendenți, cunoscuți până la a cincea generație; mulți dintre ei s-au consacrat slujirii lui Dumnezeu, ca preoți și călugări. Astfel, fiul său Mihail, preot la Catedrala episcopală din Râmnicu Vâlcea, rămas văduv, s-a călugărit, iar fiul său Iofa, ajunge preot, din urmașii cărui este cunoscut arhimandritul Nectarie Diadoh, egumen cozian (1822-1839); preotul Ghinea s-a călugărit la Mănăstirea Cozia sub numele de Ghedeon, devenit ulterior ieroschimonahul Grigorie. El a avut mai mulți copii; fiica cea mare este mama arhimandritului Chiriac, iar fiul său Radu era logofăt și cântăreț la Cozia, sub numele de Roman monahul. De asemenea, un nepot al său, Daniil, a slujit ca arhidiacon episcopului Galaction al Râmnicului.

Amintirile despre viața mai presus de fire și faptele minunate ale Cuviosului Antonie au fost păstrate în memoria credincioșilor. Convinși, prin puterea harului divin, că acest mare pustnic a fost o ființă aleasă și bineplăcută lui Dumnezeu, au început să-l venerizeze ca pe un sfânt, adresându-i rugăciuni. Aflând despre cultul pe care credincioșii îl aduceau Cuviosului, Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române a hotărât să-l înscrie în rândul sfinților, prin canonizare, fiind menționat în Calendarul bisericesc la 23 noiembrie, ziua adormirii sale în Domnul. Evenimentul s-a petrecut în anul 1992, iar de atunci, cinstirea sa a devenit comună tuturor creștinilor ortodocși din țara noastră.

Chipul Sfântului Antonie a fost zugrăvit în icoană și i s-a redactat Sinaxarul. Acum urmează să se întocmească slujbele specifice cultului divin bisericesc: Vecernia, Utrunia și Acatistul, pentru ca cinstirea lui să se facă după toată cuviința, ca a unui mare sfânt al neamului nostru românesc.

AGENDA I.P.S. MITROPOLIT ANTONIE

- **Duminică, 3 NOIEMBRIE 2002** — I. P. S. Sa a participat la slujba de priveghii a P.C. Pr. Prof. Univ. Dr. Aurel Jivi în Capela Facultății de Teologie. Alături de I.P.S. Mitropolit a participat și Dr. Christoph Klein, episcopul Episcopiei Evanghelice C.A. Sibiu. I.P.S. Mitropolit a rostit un cuvânt de mângâiere, intru pomenirea celui adormit.
- **Luni, 4 NOIEMBRIE** — A primit pe I.P.S. Nifon Mihăiță, Arhiepiscop al Târgoviștei, P.S. Laurențiu Streza, Episcop al Caransebeșului și pe P.C. Pr. Prof. Dr. Dumitru Abrudan, Decanul Facultății de Teologie „Andrei Șaguna” Sibiu, cu prilejul înmormântării P.C. Pr. Prof. Dr. Aurel Jivi.
  - A primit pe Arhim. Ilarion Urs, Starețul Mănăstirii „Brâncoveanu” de la Sâmbăta de Sus și exarh al Mănăstirilor.
- **Miercuri, 6 NOIEMBRIE** — A primit pe Pr. prof. Drd. Victor Neamtu, Directorul Seminarului Teologic Liceal din Brașov.
- **Joi, 7 NOIEMBRIE** — A primit pe P.C. Pr. Simion Săsăujan, consilierul ad-tiv bisericesc al Arhiepiscopiei.
  - A primit pe P.C. Arhid. Ezechil Oancea, consilierul economic al Arhiepiscopiei.
- **Luni, 11 NOIEMBRIE** — A primit pe Dl. Constantin Moraru, Președintele Consiliului Județean Sibiu.
- **Marți, 12 NOIEMBRIE** — A primit pe Monahia Dionisia Grigore, stareța Mănăstirii Orlat, împreună cu Monahia Paisia Stegăroiu și Ierom. Sofian Portăreleu de la aceeași Mănăstire.
  - A primit pe d-na Liliana Coadă din Basarabia, licențiată a Facultății de teologie din Sibiu.
- **Miercuri, 13 NOIEMBRIE** — A primit pe P.C. Pr. Simion Săsăujan, consilier administrativ bisericesc al Arhiepiscopiei.
- **Joi, 14 NOIEMBRIE** — A primit pe P.C. Arhid. Ezechil Oancea, consilierul economic al Arhiepiscopiei.
  - A primit pe Arhim. Ilarion Urs, starețul Mănăstirii „Brâncoveanu”, Sâmbăta de Sus.
- **Vineri, 15 NOIEMBRIE** — A primit pe P.C. Pr. Ioan Herda de la Biserica „Sf. Nicolae” — Schei-Brașov.
  - A primit pe Stareța Mănăstirii Orlat, Monahia Dionisia Grigore și pe Monahia Paisia Stegăroiu.
  - A acordat un interviu D-lui Laurențiu Parnică, redactor la Ziarul RONDUL, Sibiu.
- **Sâmbătă, 16 NOIEMBRIE** — A primit pe Ierom. Dimitrie Papacioc, duhovnicul Mănăstirii Cârțoșoara, prot. Avrig.
  - A primit pe D-na Mariana Mirea din Făgăraș.
- **Duminică, 17 NOIEMBRIE** — Ziua de naștere a Înalt Prea Sfințitului Sale.
  - A participat la Catedrala Mitropolitană la Sf. Liturghie săvârșită de P.S. Visarion Râșnăreanu, episcop-vicar, înconjurat de un numeros sobor de preoți și diaconi și apoi la Te-Deum-ul oficiat în cinstea I.P.S. Sale. A rostit un cuvânt de învățură.
  - A acordat distincția „Cruce patriarhală” preoților: Constantin Mitea de la Biserica „Iosefin I” — Sibiu, Mihai Sămărghitan de la Biserica „Dintre Brazi” Sibiu, Gheorghe Streza de la Catedrala mitropolitană și Dumitru Adrian Munthiu, eclesiarhul Catedralei.
  - După Sf. Liturghie în sala de protocol de la Reședința mitropolitană, I.P.S. Sa a oferit, în cinstea celor care l-au felicitat, o agapă. Au participat: Președintele Consiliului Județean, Dl. Constantin Moraru, subprefectul Sibiului Dr. Cornel Langa, Prof. univ. dr. Ilie Crăciun, Decanul Facultății de Medicină din Sibiu, Arhid. Prof. univ. dr. Constantin Voicu, Decanul Facultății de Teologie Oradea, Dl. Ioan Cotârlea, Directorul Direcției Silvice Sibiu, Permanența Eparhială, preoți, profesori de teologie, corul catedralei, angajați, alți credincioși.
- **Marți, 19 NOIEMBRIE** — A primit pe Prof. Dr. Vasile Oltean, Directorul Muzeului „Sf. Nicolae” Schei-Brașov.
  - A primit pe Dl. Prof. Ioan Onuc Nemeș, redactor la Ziarul „TRIBUNA”, Sibiu.
  - A primit pe Dl. Liviu Negru și soția Paula din Sibiu, care au înmănat I.P.S. Mitropolit un album omagial foto cu ocazia zilei de naștere.
  - A prezidat lucrările Permanenței Consiliului Eparhial Sibiu, rezolvând probleme administrative-gospodărești.
  - A primit pe Monahia Spiridona Mișu, stareța Mănăstirii Predeal, Jud. Brașov și pe sora Maria Șandor, viețuitoare la aceeași Mănăstire.
- **Miercuri, 20 NOIEMBRIE** — A primit pe P.C. Pr. Simion Săsăujan, consilierul administrativ bisericesc al Arhiepiscopiei.
  - A primit pe D-ra ec. Sanda Cheneriș, contabil șef al Arhiepiscopiei Sibiului.
- **Joi, 21 NOIEMBRIE** — A primit pe P.C. Prof. dr. Dumitru Abrudan, Decanul Facultății de Teologie din Sibiu, însoțit de Pr. prof. dr. Vasile Chifor de la Facultatea de Teologie Ortodoxă din Iași.
  - A primit pe P.C. Arhid. Ezechil Oancea, consilierul economic al Arhiepiscopiei.
- **Vineri, 22 NOIEMBRIE** — A primit pe Arhim. Ilarion Urs, starețul Mănăstirii „Brâncoveanu”, Sâmbăta de Sus.
- **Luni, 25 NOIEMBRIE** — Pleacă la București pentru a participa la lucrările ședințelor Sf. Sinod al Bisericii Ortodoxe Române.
- **Marți, 26 NOIEMBRIE** — Participă la ședințele Sf. Sinod al B.O.R. — S-a întâlnit cu: I.P.S. Teofan Savu, Mitropolitul Craiovei. — S-a întâlnit cu P.S. Casian Crăciun, episcopul Dunării de Jos. — S-a întâlnit cu P.S. Epifanie Norocel, Episcopul Buzăului. — A primit pe Dr. Dan Riga din București.
- **Miercuri, 27 NOIEMBRIE** — Participă la lucrările ședinței Sf. Sinod al Bisericii Ortodoxe Române.
  - S-a întâlnit cu I.P.S. Andrei Andreicuț, Arhiepiscop al Alba-Iuliei.
  - A primit pe pictorul Cornel Lefter din București.
- **Joi, 28 NOIEMBRIE 2002** — În drum spre Sibiu a vizitat Mănăstirea Predeal, unde s-a întâlnit cu obștea mănăstirii.
  - A primit pe P.C. Pr. Lucian Vitan, Parohul Bisericii din Predeal, însoțit de un consilier și de primul epitrop.

Pr. VALENTIN SICOE
— Secretar eparhial —

Misiunea Bisericii

(Urmare din pag. a 6-a)
 truu, Laura Dobrescu, Cristian Almăjanu, Lucian Farcășiu, Aurora Gherasim, unii dintre aceștia cu atribuțiuni de traducători.
 La încheiere considerăm că această ediție a Dialogului a contribuit nu doar la aprofundarea temei supusă

discuțiilor, ci și la o abordare comună a acesteia, conștienți fiind că doar prin astfel de eforturi putem redescoperi lumii sensul profund și finalitatea Bisericii, acela de a asuma lumea și a transcende cu ea veacul spre lumina neînseratei împărății.

ITINERAR PASTORAL

Din încredințarea și cu binecuvântarea I.P.S. Mitropolit Dr. ANTONIE PLAMĂDEALA, P.S. Episcop-vicar VISARION RAȘINĂREANU a săvârșit următoarele:

- **14 NOIEMBRIE** — P.S. Sa a săvârșit, la invitația P.S. Gherasim al Râmnicului, Sf. Liturghie arhierescă în Catedrala episcopală din Râmnicu-Vâlcea rostind cuvânt de învățură și hirotonind un ierodiacon.
  - A participat la festivitățile prilejuite de aniversarea zilei de naștere a P.S. Gherasim, rostind un cuvânt adecvat.
- **15 NOIEMBRIE** — P.S. Sa a săvârșit la Brașov un parastas la troița eroilor brașoveni cu prilejul împlinirii a 15 ani de la revolta anticomunistă.
  - A vizitat mănăstirea Bucium, prot. Făgăraș.
- **16 NOIEMBRIE** — P.S. Sa a săvârșit Sf. Liturghie în Capela mitropolitană.
  - A participat la festivitatea depunerii jurământului militar la Școala de Aplicație și Vânători de Munte din Făgăraș, de către tinerii ostași între care și un pluton de preoți militari, rostind cuvânt de învățură.
  - Seara a slujit Vecernia în Catedrală.
- **17 NOIEMBRIE** — P.S. Sa a săvârșit Sf. Liturghie arhierescă în Catedrala mitropolitană din Sibiu hirotonind într-un diacon pe teologul Mujaț Liviu Anghel.
  - A oficiat un Te-Deum cu prilejul zilei de naștere a I.P.S. Mitropolit ANTONIE, rostind cuvânt de învățură.
- **21 NOIEMBRIE** — P.S. Sa a săvârșit Sf. Liturghie arhierescă în biserica „Florile” din Avrig, Jud. Sibiu, rostind cuvânt de învățură. Diaconul Mujaț Liviu a fost hirotonit într-un preot pentru trebuințele misionare ale prot. Avrig.
  - A cercetat biserica „Cuv. Paraschiva” din Veștem vorbind credincioșilor prezenți la slujba Utreniei.
- **24 NOIEMBRIE** — P.S. Sa a săvârșit Sf. Liturghie arhierescă în biserica Schitului Pălăniș rostind cuvânt de învățură. P. Cuv. Ierom. Valeriu Luca a fost hirotesit într-un protosinghel. — Seara a slujit Vecernia în Catedrală.
- **25 NOIEMBRIE** — P.S. Sa a săvârșit Sf. Liturghie în Capela.
- **26-27 NOIEMBRIE** — P.S. Sa a participat la lucrările Sf. Sinod la București.
- **28 NOIEMBRIE** — P.S. Sa a participat la manifestările omagiale prilejuite de împlinirea a 150 de ani de la moartea lui Nicolae Bălcescu, organizate la Cercul militar Sibiu.
  - Seara a oficiat în Capela mitropolitană un parastas pentru făuritorii Unirii de la 1 Decembrie 1918.
- **30 NOIEMBRIE** — P.S. Sa a oficiat Sf. Liturghie arhierescă în Capela „Sf. Andrei” de la Liceul „Carol I” din Sibiu, rostind cuvânt de învățură.
  - A oficiat Parastasul pentru mitropolitul Andrei Șaguna în Catedrală și apoi la Mausoleul de la Râșinari.
  - A vizitat cele trei biserici parohiale din Râșinari și o expoziție de icoane pe sticlă a copiilor de acolo.
- **1 DECEMBRIE** — P.S. Sa a slujit, la invitația I.P.S. ANDEI, Arhiepiscopul Alba-Iuliei, la Sf. Liturghie și la slujba de Te-Deum în Catedrala arhiepiscopală din Alba-Iulia.
  - Seara a participat la Spectacolul Omagial închinat Zilei Naționale a României, organizat la Casa de Cultură a Sindicatelor din Sibiu.
- **2 DECEMBRIE** — P.S. Sa a prezidat la Centrul Eparhial o ședință cu preoții din orașul Sibiu.
  - A participat la vernisajul unei expoziții fotografice organizată de Facultatea de Jurnalistică din Sibiu.
- **3 DECEMBRIE** — P.S. Sa a participat la Biblioteca ASTRA la lansarea monografiilor: „Muzeul Astra, istorie și destin 1905-2000”, rostind o alocuțiune.
- **5 DECEMBRIE** — P.S. Sa a săvârșit slujba Vecerniei și a predicat în biserica „Sf. Ier. Nicolae” din Sibiu - Lazaret.
- **6 DECEMBRIE** — P.S. Sa a săvârșit Sf. Liturghie arhierescă în biserica „Sf. Nicolae” din Schei Brașovului rostind cuvânt de învățură.

Arhid. VASILE AVRAM

PROGRAMARE DE CONCURS

În condițiile obișnuite de concurs publicăm spre ocupare următoarele parohii vacante:

PROTOPOPIATUL ORTODOX ROMÂN MEDIAȘ

— Parohia Blâjel — la transferări

PROTOPOPIATUL ORTODOX ROMÂN AGNITA

— post preot misionar — concurs dosare

Termen de concurs: 3-18 decembrie 2002.

Cei care doresc să ocupe aceste posturi își vor înainta cererile în termen legal la Oficiile protopopești, anexând adeverințe cu certificatele de la cursurile de îndrumare.

După expirarea termenului de concurs Oficiile protopopești ne vor înainta de urgență dosarele cu cererile candidaților.

P.C. Protopopi sunt îndrumați să verifice cererile candidaților în care se vor menționa:

— vechimea în funcția anterioară, examene absolvite, situația socială (domiciliu, copii, părinți, locul de muncă al soției, etc.).

Cererile care nu cuprind aceste puncte sau nu au acte doveditoare, nu vor fi luate în considerare la desfășurarea concursului.

Vechimea în preoție trebuie să fie de minim cinci ani, la transferări.

Nu se primesc dosare din alte Eparhii.

Termen de contestație: 15 zile de la data numirii.

† ANTONIE

Arhiepiscop și Mitropolit

Consilier Ad-tiv Bisericesc

Pr. SIMION SĂSĂUJAN

A N U N Ţ

În urma hotărârii Consiliului Arhiepiscopesc al Arhiepiscopiei Sibiului, prețul unui abonament anual la „Telegraful Român”, pe anul 2003 este de 100 000 lei, iar al „Revistei Teologice” de 125 000 lei. Bani se vor vira obligatoriu în contul nr. 2511.1-61.1/ROL B.C.R. Sibiu.

● Semnalăm ● Semnalăm ●

● Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române tipărește, cu binecuvântarea Prea Fericitului Părinte Teoctist, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, cartea sfântă: **Biblia sau Sfânta Scriptură**, ediție jubiliară a Sfântului Sinod.

Biblia a fost tradusă după cele mai multe modele francezești, după Septuagintă, de Înalt Prea Sfințitul Bartolomeu, arhiepiscopul Vadului, Feleacului și Clujului.

E o ediție bună care îmbogățește literatura română și îi dă Biblii un nou mers pe drumul credinței și al faptei, îmbogățind tezaurul biblic românesc cu o nouă încercare, care-i face mare cinste ostenitorului.

La urmă are o foarte bună concordanță biblică, care poate fi foarte folositoare cititorilor și mai ales predicatorilor.

Această carte a cărților a fost prezentată recent și la Academia Română din București, bucurându-se de un mare succes.

★

● Casa de Presă și Editura „Tribuna” publică cartea: **Preotul Zosim Oancea și Muzeul de Icoane pe Sticlă**, Sibiu, 2002, 208 p.

Este vorba despre preotul stavrofor Zosim Oancea, îndrăgostit nu numai de misiunea lui preotească propriu-zisă, ci și de frumos. A fost preot mulți ani la Biserica din Sibiul, frumos așezată într-o adună de munte, în Mărginimea Sibiului. Așa s-a trezit adunând arta iconarilor pe sticlă — specifică Transilvaniei — și i-a venit ideea alcătuirii unui muzeu. A strâns de peste tot ceea ce prisosea credincioșilor, și așa s-a născut „Colecția de icoane din Sibiul”. Este în întregime opera sa.

Astăzi colecția se bucură de un local adecvat. Datorită faptului că soseau tot mai multe donații de icoane, s-a simțit nevoia de mai mult spațiu, și așa a răsărit clădirea actuală.

Părintele Zosim Oancea este legat prin dublu apostolat: al preoției și al artei, de Sibiul și de icoanele pe sticlă.

Eu mă bucur că părintele Zosim lasă în urma Cucernicii Sale o astfel de lucrare. Și-a pus în ea tot ce avea mai bun, tot ce iubea mai mult, tot ce a dorit să lase urmașilor săi. Îl felicităm din toată inima și îi dorim încă mulți ani.

★

● Semnalăm o altă carte apărută la Editura Institutului Biblic și de Misiune al B.O.R. din București, cu titlul: **Biblia în ilustrații**, texte scripturistice alese de P.C. Pr. Dr. Sabin Verzan, însoțite de reproduceri după fresce și icoane din sfintele noastre mănăstiri și biserici. Cartea a apărut în 2002, după trecerea la cele veșnice în 1997 a părintelui.

Este o **Biblie în ilustrații**, care se bucură de un Cuvânt înainte al Prea Fericitului Părinte Teoctist, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, care spune printre altele: „Alcătuitorul acestei îngemănări de Cuvânt dumnezeiesc și imagine sfântă își demonstrase bogata pricepere în ceea ce privește arta creștină în România, tipărită pentru prima dată la noi o colecție de cinci volume, între anii 1979-1985, care cuprinde mărturiile ale artei creștine de pe pământul țării noastre din sec. III—XVI. Biblia ilustrată este astfel o continuare a drumului deschis prin monumentală colecție: „Arta creștină în România”. Părintele Verzan a pregătit materialul necesar încă din anii '80 ai secolului trecut, dar această operă de zidire sufletească și cultural-artistică, în același timp, nu a putut fi tipărită decât acum, la cinci ani de la trecerea sa la cele veșnice”.

Este o **Biblie cu ilustrații**, care face mult înțelesă Biblia noastră românească. Este foarte bună de povestit, la îndemâna copiilor și a tuturor celor care încearcă să o priceapă.

Părintele Verzan care a fost mulți ani în slujba Tipografiei Institutului Biblic din București, încă din vremea când eram eu Episcop-Vicar Patriarhal, având funcția de Consilier patriarhal și conducătorul Tipografiei. Am colaborat câțiva ani buni. A fost un vrednic conducător al Tipografiei, al cărților bisericești și s-a gândit să ne dea o ediție folositoare, pentru care copiii desigur îi vor fi veșnic recunoscători.

La urmă are o bibliografie și o scurtă biografie de diac. prof. dr. Ioan Caraza, secretar general al SBIR.

Dumnezeu să-l aibă în pace.

★

● **Tainele de inițiere creștină în Bisericele Răsăritene** de P.S. Dr. Laurențiu Streza, episcop al Caransebeșului. Cartea apare la Editura Trinitas, Iași, 2002, 189 p.

Prea Sfințitul Laurențiu, în cartea aceasta, tratează teme extrem de interesante. În partea întâi se ocupă de: „Ritualul și doctrina tainelor de inițiere în literatura creștină veche (sec. I—XV)” și tratează despre: „Tainele de inițiere după Sfânta Scriptură. Tradiția apostolică”. În partea a doua se ocupă de: „Slujba tainelor de inițiere în diferitele ritualuri Liturgice de azi”. În capitolul întâi se ocupă de „Slujba baptilismului și simbolismul ei în Biserica Ortodoxă”, iar în cel de al doilea capitol tratează despre: „Tainele inițierii creștine în Bisericele Vechi-Orientale”.

Cartea are un Cuvânt înainte de I.P.S. Daniel, mitropolitul Moldovei și Bucovinei, pag. 5—6.

Este o carte foarte bună care îi face mare cinste autorului.

ANTONIE P.

ARTICOLELE ȘI CORESPONDENȚA se adresează REDACȚIEI Telegrafului Român, Sibiu, Str. Mitropoliei nr. 35. Articolele nepublicate nu se înapoiază.

Tiparul Tipografiei Eparhiale Sibiu

COMITETUL DE REDACȚIE: Dr. Antonie Plămădeală, Mitropolitul Ardealului — președinte; P.S. Visarion Râșnăreanu - episcop-vicar, — vicepreședinte; Pr. prof. Dr. Dumitru Abrudan — redactor responsabil; Pr. prof. Dr. Mircea Păcurariu.

I.S.S.N. 1223-8392

Abonamentul pe un an: 85 000 lei. Cont nr. 2511.1-61.1/ROL B.C.R. Sibiu. Pentru cititorii de peste hotare costul unui abonament anual este de 25 dolari S.U.A. (cont nr. 2.111.1-61.15 U.S.D.) sau echivalentul în altă valută, B.C.S.A., Sucursala Sibiu.